

Johanna Pesio

ENSIN OLI MERI

Raahen matkailun historia vuosina 1649–2009

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Matkailun koulutusohjelma

Joulukuu 2009

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö	Aika	Tekijä/tekijät
Ylivieskan yksikkö	10.12.2009	Johanna Pesio
Koulutusohjelma		
Matkailu		
Työn nimi		
Raahen matkailun historia vuosina 1649–2009		
Työn ohjaaja	Sivumäärä	
Sirpa Soukka	64	
Työelämäohjaaja		
Sanna Manninen		
<p>Toimeksianto tähän opinnäytetyöhön tuli Raahen kaupungilta. Tilaajana olivat Raahen elinkeinojohtaja Seppo Kauppila ja työelämäohjaajana matkailusihteeri Sanna Manninen. Työn aiheena on Raahen matkailun tutkiminen historian näkökulmasta.</p> <p>Kiinnostus Raahen matkailun historiaa kohtaan heräsi opinnäytetyön aihetta miettiessä. Vastaavaa tutkimusta ei ole tehty aiemmin. Kotiseudun historian tuntemus vahvistui samalla, sekä halu kehittää kotipaikkakunnan matkailua historian pohjalta.</p> <p>Tavoitteena oli saada seikkaperäistä tietoa vanhoista matkailutottumuksista Raahessa alkaen kaupungin perustamisvuodesta 1649, sekä kaupungissa vierailleista ihmisistä ja heidän motiiveistaan tulla Raahen.</p> <p>Raahessa oli vuoden 2009 alussa yli 22 000 asukasta. Matkailu oli yksi alueen pienimmistä elinkeinoista. Matkailun kehittäminen toisi tähän Pohjois-Pohjanmaan historialliseen merikaupunkiin myös uusia työpaikkoja.</p> <p>Tiedot kerättiin kirjojen, Internetin, sekä haastattelujen avulla. Lopussa on pohdinta historian ja nykypäivän kohtaamisesta ja sen hyödyntämisestä tulevaisuudessa Raahen matkailun hyväksi, sekä kehitysehdotukset.</p>		
Asiasanat		
Raahe, historia, kotimaan matkailu		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Ylivieska	Date 10.12.2009	Author Johanna Pesio
Degree programme Degree programme of Travel and Tourism		
Name of thesis The history of Raahe Tourism 1649-2009		
Instructor Sirpa Soukka		Pages 64
Supervisor Sanna Manninen		
<p>This thesis was commissioned by Raahe city, Seppo Kauppila and Travel secretary Sanna Manninen. The subject is tourism in Raahe from the point of view of history.</p> <p>The writer's interest in the subject arose from a need to know better her homecity and the area, where one is living. Also there are not similar researches on the subject made previously and it was thought that research could be useful in future, in developing Raahe tourism.</p> <p>The goal was to find information about old customs in Raahe travelling, people who came to Raahe and their motives as tourists. The research started from the year 1649, which is the year Raahe was founded.</p> <p>Raahe City population was over 22 000 at the beginning of year 2009. Travel was one of the smallest industries in Raahe. Developing tourism in this historical marine city in Northern Ostrobothnia, would also bring on new jobs.</p> <p>Information was collected from books, the Internet and through interviews. The research results of comparing travelling in Raahe today and in the past are presented at the end of the thesis, as well as the possibilities of using the conclusions in future for the benefit of Raahe Tourism.</p>		

Key words Raahe, history, tourism

KUVIOLUETTELO

- KUVIO 1 Raahen kaupungin ensimmäinen asemakaavapiirustus vuodelta 1650. Raahen museon arkisto.
- KUVIO 2 Markkinat rantatorilla 1920-luvulla. Raahen museon arkisto.
- KUVIO 3 Zachris Franzen. Raahen museon arkisto.
- KUVIO 4 Ollinsaaren kartano. Raahen museon arkisto.
- KUVIO 5 Kraaselin lepokoti. Raahen museon arkisto.
- KUVIO 6 Raahen rautatieasema vuonna 1914. Raahen museon arkisto.
- KUVIO 7 Saloisten pappila 1900-luvun alussa. Raahen museon arkisto.
- KUVIO 8 Tapaninajelu raahelaisittain. Raahen museon arkisto.
- KUVIO 9 Kesäpäivää viettämässä Fantissa. Raahen museon arkisto.
- KUVIO 10 Keisarillisen suudelman saaneen lapsen hiuskiehkurasta punottu koru. Johanna Pesiö.
- KUVIO 11 Parkki Amphitrite noin 1880-luvulta, eli tyypillinen Raahen suuruuden ajan purjelaiva. Raahen museon arkisto.
- KUVIO 12 Florence Sovelius ja matkamuistot 1900-luvun alussa. Raahen museon arkisto.
- KUVIO 13 Aina Lindman ja Thilda Westerback mamsellipuvuissaan 1800-luvulla. Raahen museon arkisto.
- KUVIO 14 Staffordshiren koirat esillä Raahen museossa. Johanna Pesiö.
- KUVIO 15 Lapaluodossa 1900-luvun alussa otetussa kuvassa Georg Sovelius matkustaa kieseillä kahden muun henkilön kanssa. Raahen museon arkisto.
- KUVIO 16 Etualalla Pehkosen rakentama mökki ja taaempänä näkyvä piharakennus Kultalanperällä joulukuussa 2009. Johanna Pesiö.
- KUVIO 17 Raahen museo joulukuussa 2009. Johanna Pesiö.
- KUVIO 18 Raahen Fiia. Johanna Pesiö.

KÄSITTEEN MÄÄRITTELYT

AO200	Ammattiosasto 200
EU	Euroopan unioni
Kruunu	Vanha nimitys valtiovallalle.
MEK	Matkailun edistämiskeskus
Myhrberg, A.M.	August Maksimilian Myhrbeg 1799–1867. Syntyi Raahessa, osallistui sotilaana useisiin sotiin, kuten Espanjan sisällissotaan ja Kreikan vapaussotaan. Puisto ja patsas Raahessa.
Parkki	3–5 -mastoinen purjealus. Tyypillinen purjelaivakauden alus Raahessa.
Raahen Fiia	Haruspurjekuunari. Omistaja Raahen purjelaivasäätiö vuodesta 1989. Käytetty mm. nuorisopurjehduksiin, sekä charter-purjehduksiin.
SMY ry	Suomen matkailijayhdistys ry
SWOT-analyysi	(Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threat's) Arviointimenetelmä, jolla selvitetään yrityksen tai kohteen vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkatekijöitä.

ESIPUHE

Tämä työ tehtiin Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa matkailun koulutusohjelmassa. Työn ohjaajana toimi koulutusohjelmavastaava Sirpa Soukka, työn tilaajana Raahen kaupunki ja elinkeinojohtaja Seppo Kauppila, sekä työelämäohjaajana matkailusihteeri Sanna Manninen.

Kiitokset Raahen matkailuoppaille, erityisesti puheenjohtaja Merja Krekilälle ammattitaitoisesta ja innostavasta tiedonannosta. Raahen matkailuoppaiden Internet-sivut olivat myös kuin aarreaitta, josta voidaan kiittää Kirsti Vähäkangasta.

Suurkiitos museonjohtaja Eija Turuselle haastattelusta. Keskustelut, asiantuntemus ja kiinnostuksen jakaminen historiaa kohtaan olivat tärkeitä. Myös museolta saadut kuvat antoivat lopputyölle sen kaipaaman loppusilauksen.

Kiitos kuuluu myös perheelleni kannustuksesta ja työrauhasta, joka mahdollisti asiaan paneutumisen.

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEEN MÄÄRITTELYT
ESIPUHE
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 PIENI KAUPUNKI KORKEAN AIDAN SISÄLLÄ v. 1649–1699	3
2.1 Matkailupalveluita 1600-luvun lopulla	4
2.2 Matkalle markkinoille	5
2.3 Markkinat 2000-luvulla	6
3 MATKAILUTIETOA 1700-LUVULTA	7
3.1 Kasvavan kaupungin kauppamatkustajat	7
3.2 Erään italialaisen matkasta Raahen läpi	9
3.3 Ero 1700-luvun ja nykypäivän Raahen välillä	9
4 VIIHDYKETTÄ JA VIERAILUJA 1800-LUVULLA	10
4.1 Merimieselämää, tuliaisia ja vieraanvaraisuutta	11
4.2 Keisari ja kuningas vierailivat Raahessa	17
4.3 Purjelaivakauden elämää vuosina 1791-1876	18
4.4 1800-luvun mamsellipuvut ja posliinikoirat tänään	20
5 MATKUSTAMISEN MUUTOKSIA 1900-LUVULLA	24
5.1 Raahe mukana muutoksessa	25
5.2 Kirkkojuhla ja sotilaita Raahessa	25
5.3 Teollistuminen ja matkailu 1950-luvun jälkeen	27
5.4 1970-luvun päivästä 1990-luvun iltoihin	29
5.5 Muutoksia ja kehittymistä matkailussa 1990-luvulla	31
5.6 1900-luvulta näkyvät asiat nykypäivän Raahessa	32
6 MATKAILUN UUDET TUULET 2000-LUVULLA	34
6.1 Matkailu Raahessa 2000-luvulla	36
6.2 Tapahtumarikas vuosi 2009 Raahessa	38
6.3 Markkinointikanavat	41
7 RAAHEN VANHAN AJAN JA TÄMÄN PÄIVÄN MATKAILUN VERTAILU	43
8 RAAHEN MATKAILUN JA MATKAILUTUOTTEIDEN KEHITTÄMINEN TULEVAISUUDESSA	51

LÄHTEET

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö on tehty historian näkökulmasta matkailua tutkien. Historiassa on paljon kirjoittamatonta matkailukulttuuria, jota tarkoitukseni oli saada ongittua tietoon asiaan perehtyneiltä. Kiinnostus kotikaupungin historiaa kohtaan on ollut aina olemassa, mutta se lisääntyi muutaman vuoden muualla asumisen jälkeen kotiseudulle palatessani ja kotiutuessani, sekä perhettä perustaessani. Myös matkailun tulevaisuuden tutkiskelu oman paikkakunnan hyväksi kiinnosti. Koska matkailu on alueen pienimpiä tulonlähteitä, sen kehittämisen miettiminen tuntui sopivalta. Toivottavaa on, että opinnäytetyö olisi hyödyksi jatkossa myös kaupungin matkailun kehittämisstrategiaa tekeville.

Historia on kiinnostava näkökulma tutkittaessa kotipaikkakunnan tapahtumia ja henkilöitä. Monet asiat ovat muuttuneet suuresti vuosien varrella. Matkailun kannalta teknologian kehittyminen aina hevostähtäistä autojen ja junien tuloon sekä Internetin tuomiin mahdollisuuksiin on antanut ajattelemisen aihetta perinteiden säilyttämisenkin kannalta. Tavoitteeni oli löytää historian kirjojen rivien välistä sitä vanhaa perinnettä ja tunnelmaa, mikä helposti nykyaikana katoaa suurten matkailukeskusten turistipaljouteen ja kulutushysteriaan. Historiaan pohjautuvien tuotteiden ja palveluiden kehittäminen ja niiden saaminen ihmisiä kiinnostaviksi on minulle tärkeää. Uskonkin, että moni paikkakuntalainen haluaisi osallistua vastaavaan kehittämistoimintaan, jos vain saisi mahdollisuuden.

Tutkimus aloitettiin Raahen matkailun historiasta vuodesta 1649. Se on kaupungin perustamisvuosi, ja näin luonteva ajankohta aloittamiselle. Raahen perusti kreivi Pietari Brahe, joka toimi tuohon aikaan Suomessa kenraalikuvernöörinä. Pääotsikot on jaettu vuosisatojen mukaan, ja väliotsikot kertovat ajankohdista ja niiden tapahtumista tarkemmin.

Historiaa on tutkittu laajuudelta, joka käsittää vuonna 2009 Raahen kaupungille kuuluvan alueen. Perustamisvuotenaan 1649 Raahen oli hyvin paljon pienempi ja asukkaita nykyiseen yli 22 500 verrattuna huomattavasti vähemmän. Kaupunkiin on perustamisvuoden jälkeen rakennettu ja liitetty monta aluetta, joten aiheen rajaaminen pelkkään kaupunkikeskustaan

olisi ollut liian suppeaa. Nykypäivän matkailukaan ei keskity ainoastaan kaupunki-keskustaan, vaan alue on paljon laajempi.

Raaha sijaitsee Valtatie 8:n varrella sopivin välimatkoin muihin suuriin ja keskisuuriin kaupunkeihin, ja siksi sen tarjoamat mahdollisuudet tulisi jokaisen kotimaan matkailusta kiinnostuneen löytää ja kokea. Noin 60 kilometrin etäisyys Ouluun ja Kalajoelle tuo Raahen seutukunnalle tilaa levittäytyä matkailuvalttien kehittyessä tulevaisuudessa koko alueen laajuudelle.

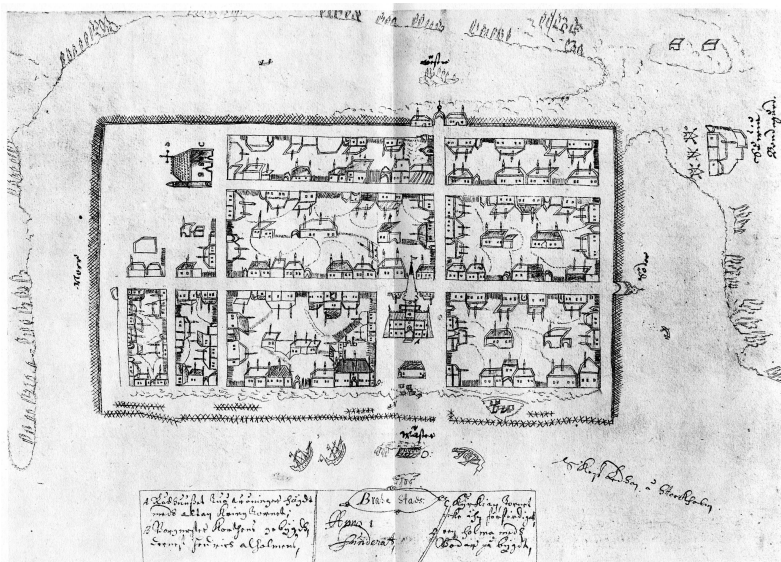
Yksi tärkeimmistä lähteistä oli Raahen matkailuoppaiden Internet-sivusto, joka paljastui oikeaksi aarreaditaksi. Sivuilta löytyi monenlaisia mielenkiintoisia historiallisia kertomuksia Raahessa tapahtuneista asioista ja paikkakuntaan liittyvistä ihmisistä. Samuli Paulaharjun Wanha Raaha-teos oli myös mielenkiintoista luettavaa ja siitä löytyi paljon opinnäytetyöhöni tarvittavia tietoja. Myös niin kirjallisista lähteistä kuin henkilökohtaisesta haastattelusta saatu museonjohtaja Eija Turusen tietämys antoi paljon tämän tutkimuksen mielekkyyden ja laadun hyväksi.

2 PIENI KAUPUNKI KORKEAN AIDAN SISÄLLÄ v. 1649–1699

Paulaharjun mukaan pientä Raaheta ympäröi korkea aita, josta oli kolme pääsyä kaupunkiin: Meritulli, Pohjoistulli ja Etelätulli. Tullissa perittiin maksu niin kaupunkiin haluavalta kuin sieltä poistuvaltakin. Kaupunkiin haluavan tuli tehdä työtä kaupungin hyväksi, kaupunkilaisuus ei tullut itsestäänselvyytenä. (Paulaharju 1925, 14–15, 43–44.)

Pohjoistullin sijainti selvisi Raahen tienoon historiaa käsittelevästä kirjasta, jossa Viitan kokoamien tietojen perusteella Pohjoistulli (maatulliportti) on sijainnut nykyisen Brahenkadun (ent. Isokatu) ja Reiponkadun (ent. Tulliportinkatu) kohdalla. (Nygård & Rantatupa & Toivanen & Viita 1995, 25.)

Alla olevassa kuviossa on esitetty Raahen kaupungin alue sen ensimmäisinä vuosina. Piirroksen on merkitty kaupungin tulliportit. Piirroksen oikeassa alareunassa on merkintä reitistä Tukholmaan meriteitse.

KUVIO 1. Raahen kaupungin ensimmäinen asemakaavapiirustus vuodelta 1650 (Kuva Raahen museon arkisto)

Matkailuun liittyviä 1600-luvulta säilyneitä tietoja on vähän verrattuna kaikkeen nykypäivän matkailusta saatavaan tietoon. Rakennuksiakaan ei Raahessa ole säilynyt

katseltavaksi. Tosin Leufstadiuksen tupakkatehtaan talon epäillään olevan osaltaan 1600-luvulta peräisin. Vanhan tiedon mukaan matkajaat ovat saaneet yöpyä pappiloissa. Pappiloissa on ollut aina tarjolla matkamiehelle yösija, sekä ruokaa ja juomaa.

2.1 Matkailupalveluita 1600-luvun lopulla

Majataloja ryhdyttiin perustamaan 1600-luvulla, koska niille tuli tarvetta. Asutus kasvoi ja myös virkamiesten oli helppo majoittautua niihin työmatkoillaan. Aiemmin virkamiehet olivat majoittautuneet vain nimismiesten luokse. Majataloille annettiin myös verohelpotuksia niiden hyödyllisyyden vuoksi. Verohelpotusten ja muiden etujen jälkeen majatalon pito kannatti.

Virrankosken mukaan majatalon pitäjän velvollisuuksiin kuului matkailijan kyydittäminen, tallipaikka vieraan hevoselle ja sen ruokkiminen, sekä matkailijan yöpymisen ja ruokailun järjestäminen. Monet ”tavalliset” ihmiset kuitenkin matkasivat omine eväineen ja tarvitsivat vain yöpaikan, eivätkä halunneet maksaa siitä. Tuohon aikaan saattoi yöpaikan saada talosta kuin talosta ja vielä ilmaiseksi. Suomen hallinto määräsi jokaisen talonpojan asuinpaikasta riippumatta hoitamaan virkamiesten ja sotilaiden kyydityksiä omilla hevosillaan, koska heidän piti päästä liikkumaan paikasta toiseen. 1649 annetun asetuksen mukaan tointa hoitivat kuitenkin vain majatalojen eli kestikievareiden henkilöstö. Näin asetettiin, koska ihmiset kieltäytyivät raskaista ja pitkistä kuljetusmatkoista ja tyytyivät vain maksamaan kieltäytymisestään sakkoja. Lisäksi toimintaa haittasivat kyydityksiä hyväkseen käyttävät herrat, jotka väittivät toimivansa kruunun asialla vaatiessaan kyyditystä omilla asioillaan liikkeessaan. Noin 40–50 kilometrin säteellä majatalosta asuvien talonpoikien tuli kuitenkin yhä auttaa tarpeen tullen kyydityksissä. (Virrankoski 1973, 168–175.)

Historiatiedon mukaan 1660-luvulla kestikievareita oli Raahen alueella vain yksi Salonkylässä Joosep Juhonpoika Juusolalla, joka huolehti myös postinkuljetuksesta, sekä toinen Kerttulalla Siikajoella. Vuonna 1670 Pattijoelle perustettiin yksi kestikievari, jota piti Joosep Niilonpoika Savoila. Majatalojen vähyys Raahen alueella voi johtua tilojen puutteellisuudesta majatalon pitämisen vaatimuksiin nähden. Niistä on myös säilynyt

erittäin vähän tietoa. Kaupungissa kuitenkin tiedettiin pormestari Henrik Corten antaneen kaupunkitalonsa virkamiesten, maaherrojen ja muiden johtomiesten majapaikaksi. Muita majataloja hoitaneita olivat nimeltään esimerkiksi Mikko Pertinpoika, Matti Sovio, Antti Tuomaanpoika, raatimies Åke Blackman sekä Johan Kröger, muutamia mainittuna. Majataloille 1649 laadituissa asetuksissa aatelisille ja rahvaalle tuli olla erilliset huoneet. Raahessa kestikievarit valittiin vuodeksi eteenpäin vapun aikaan. Postitoimi liitettiin usein majoituksen pitopaikkaan. (Forss & Toivanen 1990, 222–228.)

2.2 Matkalle markkinoille

Pekkatori on vanha toripaikka, jonne ihmiset matkustivat lähialueilta myymään ja ostamaan. Tori on kulttuurihistoriallisesti arvokas umpikulmatori. 1600-luvulla markkinat olivat hyvä syy matkustaa kauemmaksi. Myös myöhemmin, 1800-luvulla, porvarit matkustivat hevoskärryillään Kuopioon markkinoille.

Vähäkankaan kirjoituksesta selviää, että 1600-luvulla markkinat alkoivat heinäkuun lopussa Olavin päivänä ja kestivät noin kaksi viikkoa. Ihmisiä tuli laivoilla kauppaamaan mm. suolaa, kankaita, lasia, hedelmiä ja viljaa. He ostivat Raahesta esimerkiksi tervaa, voita ja potaskaa. Kaukaisimmat matkustajat saapuivat Vienasta saakka. Näin toimittiin aina 1800-luvulle saakka. Vuonna 1810 Raahen suurpalon jälkeen tori muutettiin Isotorille, nykyiselle Pekkatorille. 1800-luvulta lähtien markkinoita järjestettiin jopa kolme kertaa vuodessa. Hämeestä ja Savosta, jopa Viipurista asti oli tullut matkalaisia kauppaamaan tavaraa. Vuonna 1888 markkinat siirtyivät takaisin museon rantaan, jossa ne järjestetään nykymuodossaan. (Vähäkangas 2004b.)

Paulaharjun mukaan 1800-luvulla loka- ja helmikuussa järjestettyjen markkinoiden osallistujamäärä oli suuri, ja vieraita otettiin innolla vastaan rummun pärytyksellä. Lisäksi julistettiin markkinarauha. Kirjoituksesta ei selviä markkinavieraiden majoittautuminen, Ilmeisesti he kuitenkin olivat useamman päivän kestäväällä matkalla. Ainakin raahelaisten miesten kerrotaan olleen omilla markkinamatkoillaan esim. Kalajoella tai Kuopiossa vähintään viikon. Tuona aikana Raahessa oli hiljaista, vain heidän rouvansa olivat kotona peläten roistoja. (Paulaharju 1925, 280–283.)

Aaltosen ja Turusen mukaan Raahen satama oli kaupungin perustamisvuoteen 1649 saakka Saloisissa. Kaupungin perustamisen jälkeen se on ollut nykyisen museon rannassa. (Aaltonen & Turunen, 2001–2005.)

2.3 Markkinat 2000-luvulla

Isommat markkinat järjestetään rantatorilla nykyään kaksi kertaa vuodessa: syksyllä ja keväällä. Kauppiaita tulee eri puolelta Suomea myymään mm. vaatteita, koreja, hunajaa, karkkia ja leluja. Myös paikalliset leivonnaiset ovat suosiossa. Lisäksi syyskuussa järjestetään Pekkatorilla viljanpäivämarkkinat. Viljanpäivämarkkinoilla osallistujamäärä on paljon pienempi kuin kevät- ja syysmarkkinoilla, jotka järjestetään museon rannassa. Kävijöitä markkinoilla on ilmasta riippuen paljonkin, ja he ovat kaikenikäisiä. Lapaluodon satamassa järjestetään kalamarkkinat vuosittain lokakuussa. Rantatorilla järjestettävillä markkinoille tultiin ennen myös veneillä ja hevoskyydillä, kuten alla olevassa kuvassa näkyy.

KUVIO 2. Markkinat rantatorilla 1920-luvulla (Kuva Raahen museon arkisto)

3 MATKAILUTIETOA 1700-LUVULTA

Kostiainen kertoo julkaisussa *Muuttuva matkailu*, että matkailun käsitteet ovat muuttuneet vuosien saatossa. Kolme sataa vuotta sitten sana matkailu tai englanniksi *tourism* ovat voineet tarkoittaa erilaisia asioita kuin tänä päivänä. On ajateltu, että jopa 1700-luvulta on käytetty sanaa matkailu ajatellen yksilön vapaa-ajan viettoa. Toisen maailmansodan jälkeen matkailu muuttui enemmän suurempien ryhmien matkailuksi, massaturismiksi. Tänä päivänä on taas palattu tavallaan vanhaan, kun eritoten kulttuuria ja historiaa korostamalla pyritään saamaan yksittäisiä matkailijoita ennemmin, kuin suuria joukkoja. (Kostiainen 2006, 6.)

Kostiainen toteaa myös, että teknologian kehittyminen, ihmisten käytössä olevan rahamäärän lisääntyminen ja erilainen ajankäyttö, sekä vapaa-ajan lisääntyminen on vaikuttanut oleellisesti matkailun muuttumiseen. Myös median välittämä tieto, television matkailuohjelmat ja erityisesti Internet levittävät helposti tietoa ympäri maailman ja helpottavat maailman kolkkien tutkimista virtuaalisesti. Tämä voi parhaassa tapauksessa johtaa aivan uusien matkailijoiden saamiseen halutulle alueelle. (Kostiainen 2006, 6.)

Raahen tienoon historiaa käsittelevän kolmiosaisen kirjasarjan toisesta osasta selviää, että Raahessa on ollut vuonna 1758 ainakin Salon kestiekievarit, joita olivat Hannila ja Juusola. Hannilaa piti Juho Hannila ja Juusolaa Antti Tapanila ja Hankonen. (Nygård ym. 1995, 296.)

3.1 Kasvavan kaupungin kauppamatkustajat

1700-luvulla Raahen väkiluku oli 641 asukasta. 1700-luvun lopussa, vuonna 1791 Raahen silloinen pormestari Carl Mentzer hankki kaupungille tapulikaupungin oikeudet. Oikeuden saatuaan kauppa- ja meriliikenteen laajentaminen alkoi. (Sanaksenaho 2009.)

Aaltosen ja Turusen mukaan terva oli pitkään Raahen suurin vientituote, joka toi kaupunkiin ihmisiä mm. sitä hakemaan. Raahen sai purjehdusoikeudet myös ulkomaille, jonne vietiin mm. tervaa, pikeä, puuta ja voita. (Aaltonen & Turunen, 2001–2005.)

Rantatuvan kirjoituksesta selviää, että 1700- ja 1800-luvuilla majamieslaitokseksi kutsuttu käytäntö oli yleinen. Talonpojat kävivät kaupungissa myymässä tavaraa aina saman luottoporvarinsa luona, jolta he saivat lisäksi majoituksen sekä ruoan ja juomat. Kestitys oli kiellettyä kruunun taholta, mutta se oli arkipäivää Raahessakin. (Nygård ym. 1995, 297.)

Turusen mukaan Zachris Franzen oli monitaitoinen mies. Alla olevan kuvio 3:n esittämä herra toimi mm. kauppiaana ja laivanvarustajana, sekä omisti lasi- sekä rautaruukin. Hän toi ulkomailta paljon tavaraa Raahen mm. kaupassaan myytäväksi. Vuonna 1787 syntynyt, yksi silloisen Suomen rikkaimmista miehistä, kuoli vuonna 1852. (Turunen 2009.)

KUVIO 3. Zachris Franzen (Kuva Raahen museon arkisto)

3.2 Erään italialaisen matkasta Raahen läpi

Giuseppe Acerbi -niminen italialainen matkusti Suomen halki vuonna 1799. Raahesta hän ei juuri kirjoita matkakertomuksessaan, sillä hän ei katsonut siinä olevan mitään mainitsemisen arvoista. Kuitenkin Raaheta on kuvailtu lyhyesti kertomalla perustietoja ja etäisyyksiä suurempiin kaupunkeihin.

Acerbi kertoo matkan Kokkolasta Raahen olleen pitkä ja vaativa. Matkaa tehtiin jätää pitkin talvella. Jään pitävyys askarrutti ja pelotti ulkomaalaisia matkaajia. He myös eksyivät monta kertaa jääaavikolla. Italialaiset saivat uusia elämyksiä tutustuessaan matkallaan pilkkijöiden työhön ja heidän liikkumistapaansa meren jäällä. (Acerbi 1804, 57–60.)

3.3 Ero 1700-luvun ja nykypäivän Raahen välillä

Raaheta on kasvanut 641 asukkaasta noin 22 500 asukkaaksi kaupungiksi. Purjelaivat ja niillä matkaaminen ovat vaihtuneet nykyaikaisiksi merenkulkuvälineiksi, ja merimies ammattina on lähestulkoon kadonnut. Raaheta on jäljellä vielä suurimmaksi osaksi vanha asemakaava. Tori ja satama ovat pitäneet osaksi paikkansa uusien tullessa rinnalle ja kaupunkikeskustan kehittyessä ja siirtyessä.

Kestikievarit ovat jo aikaa sitten kadonneet Raaheta, ja niiden tilalle on tullut uudenaikaisempia hotelleja ja muita majoittautumiseen soveltuvia paikkoja matkailijoille. Meriliikenne toimii edelleen kauppataroituksessa, tosin eri tuotteilla ja uudenaikaisimmilla merenkuljetusaluksilla. Terva on vaihtunut teräkseen ja purjealukset suuriin laivoihin, joilla voidaan kuljettaa valtavia määriä tavaraa kerralla.

Italiasta tuleva matkailija voi tänäkin päivänä nähdä pilkkijän meren jäällä, tai kokeilla hiihtämistä niin maalla, kuin merellä. Enää ei kuitenkaan tarvitse tehdä matkaa jääaavikon läpi, autolla pääsee kaupunkiin niin etelän kuin pohjoisen suunnasta. Raaheta voi silti yhä tarjota elämyksiä eteläeurooppalaisellekin turistille ilmastollaan ja omalaatuisuudellaan.

4 VIIHDYKETTÄ JA VIERAILUJA 1800-LUVULLA

1800-luvulla ei Raahessa käynyt kirjatiedon mukaan paljonkaan maalta tulevia vapaa-ajan matkailijoita. Myös raahelaiset viihtyivät omassa kaupungissaan, eivätkä juuri siitä poistuneet.

Paulaharjun mukaan eräs 89-vuotiaaksi elänyt rouva ei käynyt koko elämänsä aikana Piehinkiä kauempana. Talvisin meri oli jäässä ja maantiet olivat vielä huonot, joten kaupunki eli ”omissa oloissaan”. Siksi varsinkin talvella saapuvia matkailijoita otettiin vastaan innolla ja uteliaina. Jos matkamiehiä tuli, heidän mukanaan lähetettiin mieluusti postia toisiin kaupunkeihin. Talvella saattoi tulla Ruotsista muutamia näyttelijöitä viihdyttämään raahelaisia. Kesällä he pääsivät tulemaan veneellä suuremmilla joukoilla kaupunkilaisia viihdyttämään. Näytelmänsä näyteltyään heille järjestettiin iloiset läksiäiset juomineen kaikkineen. (Paulaharju 1925, 152–153, 160–161.)

Maailmanmatkailu ei ollut ollenkaan tavanomaista tuohon aikaan, jolloin jokainen teki työnsä ja hankki elantonsa omalla seudullaan. Paulaharju kirjoittaa, että koulussa lapsille näytettäessä kartasta mm. Eurooppaa, Aasiaa ja Australiaa, lapset luulivat puhuttavan erilaisista väreistä. Kuitenkin häämatkalle lähdettiin yleisesti purjehdukselle, usein Tukholmaan, joku saattoi mennä myös Kööpenhaminaan ja tehdä samalla ostos- ja kaupittelu-reissun. (Paulaharju 1925, 81–83, 138–139.)

Turusen mukaan raahelaisilla oli kuitenkin paljon tietoa muista maista ja kulttuureista, sillä merimiehet toivat paljon tietoa matkoiltaan. Merimiesten mukanaan tuomat esineet ja tarinat avasivat tavallisille raahelaisille uusia maailmoja jo kauan ennen Internetin tuloa. He saattoivat kuvailla ulkomaalaisten vaatetusta (esimerkiksi lannevaatteet) tai tapaa puhua (italialaisten tyyli viestiä käsillään puhuessaan). Kulttuureiden erilaisuuksista kerrotut tarinat rikastuttivat pienen kaupungin ihmisen elämää. (Turunen 2009.)

Paulaharjun kertoman mukaan vuoden 1810 Raahen suurpalon jälkeen kaupunkia alettiin rakentamaan uudestaan, minkä seurauksena myös tehtiin muutoksia vanhaan asemakaavaan. Tällöin tehtiin Isotori (nyk. Pekkatori) ja toinen markkinapaikka, jota kutsutaan nykyään nimellä Härkätori. Uusien markkinapaikkojen myötä kaupankäynti lähti

taas kasvuun ja ihmisiä tuli kauempaakin myymään ja ostamaan hyödykkeitä. (Paulaharju 1925, 19–20.)

Joitain merkintöjä löytyy ulkomaalaisistakin matkaajista. Paulaharju kertoo, että Reinin taloon olisi tullut vieraita Saksasta, jolloin heidät oli vastaanotettu erittäin juhlallisesti. Talon kaikki palvelijat oli komennettu seisomaan rivissä kaksin puolin ottamaan vieraat vastaan. (Paulaharju 1925, 261.) Lähteestä ei selviä, vietiinkö toinen Reinin tyttäristä ”tuliaisena” vaimoksi Saksaan juuri näiden miesten toimesta. Lähde ei kerro myöskään, millä asialla miehet olivat.

4.1 Merimieselämää, tuliaisia ja vieraanvaraisuutta

Lahti kertoo kirjoituksessaan, kuinka rouvat pääsivät merimies-miestensä ”kyydissä” Ruotsin puolelle ostoksille. He yöpyivät mm. sukulaistensa luona ja muutaman kuukauden kuluttua palasivat tuomisinaan Raaheen uusinta muotia olevia hattuja, kankaita, pukuja sekä muotilehtiä. Merimiehet toivat mukanaan kukusnöttejä, jotka tarkoittanevat kookospähkinöitä. (Lahti 2002.)

Raaheen on tuotu matkatuomisina mm. tekstiilejä Tukholmasta, joita on erityisesti lähdettykin hakemaan. Myös sisustustavaroita tuotiin mm. Tukholmasta. Vierashuoneita pidettiin yleensä parempina huoneina ja ne haluttiinkin sisustaa sen mukaan. Merimiehet toivat tuliaisia morsiamilleen tai vaimoilleen ja lapsilleen. Osa merimiehistä ei palannut. He joko kuolivat tai jäivät muuten sille tielleen, esimerkiksi vaihtamalla töihin ulkomaalaiseen laivaan.

Paulaharjun mukaan vierashuoneiden ja muiden talon parhaiden huoneiden seinät oli tapetoitu mm. Tukholmasta tuoduilla tapeteilla. Huonekaluja oli tuotu jopa Englannista asti. Monet taloissa olevat maalaukset olivat ulkomaalaisten taiteilijoiden tekemiä, useita raahelaisten maalaamia tauluja oli myös esillä. Erään englantilaisen Raahen vierailusta oli maalattu taulu koristamaan seinää. Tukholmasta oli helppo hakea tavaraa jo laivojenkin kulkemisen takia, niitä kulki kyseisellä välillä useita kertoja kesän aikana. (Paulaharju 1925, 115–117, 159.)

Rouva Fredrika Runebergin muistelmista kootussa kirjassa rouva kertoo matkustaneensa vuonna 1820 Raahen Ollinsaari -nimiselle maatilalle enonsa perheen luokse. Rouva oli tuolloin vasta 13-vuotias. Raikas maalaiselämä teki hyvää turkulaiselle kaupunkilaistytölle. Hän kertoi myös nähneensä vierailevan teatteriseurueen esityksiä, jotka olivat suosittuja raahelaisten keskuudessa. (Runeberg 1946, 18–21.)

KUVIO 4. Ollinsaaren kartano (Kuva Raahen museon arkisto)

Paulaharjun mukaan 1800-luvun puolivälin tienoilla eri puolilta maakuntaa Raahessa kauppaa tekevien talonpoikien täytyi yöpyäkin matkallaan. Porvarit, jotka tekivät kauppaa heidän kanssaan, majoittivat heidät oman työväkensä asumuksiin omaan pihapiiriinsä. Talonpojilla oli omat eväät mukanaan, ruokaa heille ei tarjottu. Rommia tai siirapilla maustettua viinaa oli kyllä monesti tarjolla, sekä kaljaa ja tupakkaa. Parhaassa tapauksessa tarjottiin myös mälliä. Joskus, kun miehiä tuli suurella joukolla Savosta saakka, eivät he mahtuneet kaikki majoittautumaan tutun porvarin luokse. Tällöin piti etsiä majapaikkaa toisista taloista. (Paulaharju 1925, 271–277.)

Paulaharju kertoo myös, että varakkaammalla Raahen asujaimistolla oli omat huvinsa ja rahaa toteuttaa niitä. Arjen vastapainoksi kaivattiin rentoutumista, sekä pakopaikkaa työlle ja velvollisuuksille. Nämä kesämajoiksi nimetyt kesäasuttavat asunnot rakensivat rikkaimmat raahelaiset Raahen saaristoon, jonne kuljettiin veneellä. Yhden ensimmäisistä

Raahen saariston kesähuviloista arvellaan rakennetun Kraaseliin 1800-luvun lopulla ja sen olleen pormestari Hildenin omistuksessa. (Paulaharju 1925, 132.)

Alla olevassa kuviossa on esitetty Kraaselin lepokoti, joka löytyy saarelta vielä tänäkin päivänä. Rakennuksen kunto on hieman heikentynyt aikojen kuluessa. Tämä kuva on otettu 1900-luvun alkupuolella.

KUVIO 5. Kraaselin lepokoti (Kuva Raahen museon arkisto)

Turusen mukaan aivan ensimmäiset kesähuvilat rakennettiin Lapaluotoon. Vuosina 1850–1900 raahelaiset matkustivat sinne kesän ajaksi perheineen ja palvelusväkineen. Miehet kävivät töissä kaupungissa, mutta palasivat joka päivä töiden loputtua Lapaluotoon. Tarvikkeet ja henkilöt kulkivat Raahen ja Lapaluodon välillä yhteysaluksilla. 1900-luvulla Lapaluodon satama kasvoi ja rautatien käyttö yleistyi, jolloin huvilat siirrettiin tai purettiin Lapaluodosta pois kasvavan teollisuuden alta. Muutamia huviloita jätettiin kuitenkin satamaan toimistokäyttöä varten. (Turunen 2009.)

Matkanteon tapahtuessa 1800-luvulla pääasiassa hevosella, veneillä tai jalan, toi rautatieverkoston yleistymisen matkustamiseen nopeutta, mutta myös uusia haasteita. Varpion mukaan rennosti ja aikatauluttomasti matkustaminen kylistä ja kaupungeista toiseen muuttui, kun rautatie otettiin käyttöön. Matkat muuttuivat; maisemat olivat kylien ja ihmisten sijaan pelkkää karua metsää, ja uusien minuuttiaikataulujen omaksuminen oli haasteellista verrattuna entisen ajankäytön suurpiirteisyyteen. (Varpio 1997, 258–259.)

Levónin mukaan Raaheen saatiin viimein junarata kaupungin 250-vuotispäivänä vuonna 1899. Tuohon asti kaupunkiin matkustettiin ainoastaan laivoilla ja hevoskyydillä, talvella ainoastaan maitse. Matkustaminen tapahtui hevoskyydillä niin, että mahdollisuuksien mukaan voitiin pysähtyä sukulaisten tai tuttavien luona yöpymässä. Yleisesti olivat myös käytössä kestikievarit, joista sai myös halutessaan kyydin seuraavaan kestikievariin. (Levón 1971, 62–128.)

Turusen mukaan ihmiset tulivat asemalle katsomaan junan tuloa ja sitä ketä sen kyydistä nousisi. Alla olevan kuvio 6:n naiset ovat pukeutuneet silloisen muodin mukaisesti pitkiin hameisiin. Kuva on otettu vuonna 1914. (Turunen 2009.)

KUVIO 6. Raahen rautatieasema vuonna 1914 (Kuva Raahen museon arkisto)

Levón kertoo, että äitinsä kanssa matkustanut, tuleva pappilan rovasti Borgin emäntä Carolla Malmberg matkusti Vaasasta Raaheen kolme päivää. Carrollan pappilan emännöimisen aikana vieraita kävi mm. Vihannista, sekä Kuopiosta tuomiorovasti Aaron Borg. Kuvernöörit tekivät yllätystarkastusmatkoja kestikievarien pitäjien ja pappilan emäntien harmiksi: vieraille oli saatava kunnon tarjottavat nopeasti nälänhädästä huolimatta. Kerran pappilassa yöpyi Lydia Lagus, kuuluisa oopperalaulaja, joka oli matkalla konsertoimaan Ouluun. (Levón 1971, 62–128.)

Levónin mukaan pappilassa, samoin kuin muuallakin Raahessa vieraili paljon sukulaisia perheineen. Sukulaissuhteet olivat tuolloin arvostettuja, ja ihmiset tapasivat sukuaan tiiviimmin kuin nykyään. Sukulaisten luona yöpyvät saivat kokea suurta vieraanvaraisuutta. Raahesta tehtiin myös matkoja hevoskyydillä sukulaisiin, kuten Carolla Borg (os. Malmberg) perheensä kanssa Ouluun. Matkalla saatettiin pysähtyä talonpoikien taloissa syömässä pientä maksua vastaan. (Levón 1971, 62–128.)

Turusen mukaan Saloisten pappila oli usein matkamiesten käytössä 1800-luvulla. Osa pappilan rakennuksista on 1700- ja osa 1800-luvulta. (Turunen 2009, henkilökohtainen haastattelu 26.11.2009.)

KUVIO 7. Saloisten pappila 1900-luvun alussa (Kuva Raahen museon arkisto)

Paulaharju kertoo, että kaupunkilaiset tekivät myös omia pieniä virkistysmatkojaan talvisin Saloisiin ja kesäisin Kopsankylään. Yleisin virkistyspaikka oli Ilolinna, meren ääressä oleva, 1860-luvulla rakennettu iso rakennus. Siellä oli kaupungin silmäätekevillä tilaa tanssille ja yleiselle hauskanpidolle. (Paulaharju 1925, 170–171.)

Turusen mukaan virkistysmatkoja tehtiin isommilla joukoilla, hyvänä esimerkkinä tapaninajelut. Tapaninpäivänä lähti Raahesta noin kymmenen hevosen vetämää rekeä, joissa jokaisessa oli kahdesta kuuteen henkilöä kyydissä. Rekiretki matkasi määränpähän, johon oli järjestetty ruokailu, sekä myöhemmin tanssit. Seuraavassa, kuvio 8:ssa raahelaisia tapaninajelulle lähtijöitä. (Turunen 2009.)

KUVIO 8. Tapaninajelu raahelaisittain (Kuva Raahen museon arkisto)

Turunen kertoo myös raahelaisten tehneen virkistysmatkojaan Raahen saaristoon. Alla olevassa kuvassa on meneillään juuri yksi sellainen. Kuva on otettu Fantissa 1900-luvun alku-puolella. (Turunen 2009.)

KUVIO 9. Kesäpäivää viettämässä Fantissa (Kuva Raahen museon arkisto)

Myös monet lapset ovat matkustaneet Raahen opiskelemaan. Kouluja oli harvassa, ja lapsia lähetettiin vuosiakin kestäneille matkoille kauas kotoaan ja perheestään. Raahelikin jo tuolloin hyvä koulukaupunki.

Pihlajan mukaan vuonna 1886 matkusti Raahen jo edesmennyt presidenttimme Kyösti Kallio. Hän oli Nivalasta kotoisin ja joutui 12-vuotiaana poikana matkustamaan Raahen saakka kouluun. Kallio asui Reiponkadulla sijaitsevassa rakennuksessa, josta kertoo myös talon seinässä oleva plakaatti. Oltuaan kaupungissa neljä vuotta, Kallio jäi toisen kerran luokalle, jolloin hänet erotettiin ja hän siirtyi Ouluun. Presidenttinä ollessaan Kallio teki paljon kotimaanmatkoja, tiettävästi hän ei kuitenkaan palannut Raahen. Raahen lukion seinään kiinnitetty Kallion Raahessa vietetystä ajasta kertova laatta paljastettiin Kallion syntymän 130-vuotispäivän kunniaksi 10.4.2003. (Pihlaja 2003.)

4.2 Keisari ja kuningas vierailivat Raahessa

Raahen saatiin erittäin korkea-arvoisia vieraita kaksi kertaa 1800-luvun alussa. Kuningas Kustaa IV Adolfia odotettiin vieraaksi ja seurueelleen järjestettiinkin majoitus parhaasta talosta. Myös Keisari Aleksanteri ensimmäiselle haluttiin tarjota vain parasta, mutta siinä kuitenkin hieman epäonnistuttiin.

Turusen mukaan Kustaa IV Adolf saapui Raahen heinäkuussa 1802. Kuninkaalle ja kuningattarelle oli järjestetty majapaikka toisaalta, mutta kuningas antoi käskyn mennä Soveliuksen talolle, jossa seurue sitten yöpyi. (Turunen.)

Raahessa on matkaillut myös Venäjän suuriruhtinaskunnan Keisari Aleksanteri ensimmäinen. Turusen mukaan Keisari Aleksanteri I vieraili Raahessa syyskuussa vuonna 1819. Tuohon aikaan Johan Friemanin taloa pidettiin korkea-arvoiselle vieraalle sopivimpana majoittautumispaikkana, ja sinne järjestettiinkin Keisarin yöpymispaikka. Ollinsaaren kartanossa asunut hovineuvos Bergbomin tytär soitti ylpeänä mitä hienoimman tervetuliaissoiton, Napoleonin-marssin, nykyään ainoana maailmassa tunnetulla harvinaisella cembal d'amourilla eli klaveerilla. Kappalevalinta oli huono, sillä keisari oli sotinut pitkään Napoleonin kanssa. Asia katsottiin kuitenkin läpi sormien, koska keisari nukkui esityksen ajan eikä kuullut soittoa. Keisari saapui Oulusta päin, jatkoi matkaansa kohti nykyistä Brahenkatua ja nykyistä Pekkatoria. Keisari yöpyi Friemanin talossa ja hänelle järjestettiin suuret pidot joissa oli mukana kaupungin korkea-arvoisimmat henkilöt.

Keisarin vierailusta jääneet muistot, kuten klaveeri ja keisarillisen suudelman saaneen lapsen hiuskiehkurasta punottu koru ovat nähtävillä Raahen museossa. (Turunen 2001.)

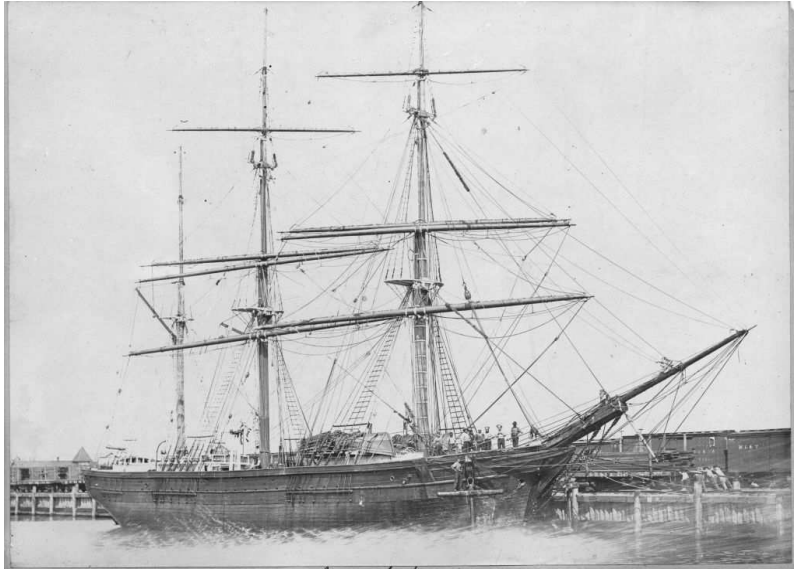

KUVIO 10. Keisarillisen suudelman saaneen lapsen hiuskiehkurasta punottu koru (Kuva Johanna Pesiö)

4.3 Purjelaivakauden elämää vuosina 1791-1876

Sanaksenahon mukaan Raahessa purjelaivakausi kesti noin 85 vuotta. Joukko englantilaisia purjehti Raahen vuonna 1854. He eivät kuitenkaan tulleet lomailemaan, vaan polttivat suuren osan rakenteilla olevista laivoista, tervahovin sekä pikipolttimon. Raahelaiset aloittivat rakentamisen uudestaan. Raahen suuruuden ajan sanottiin olleen vuodesta 1855 vuoteen 1875. Raahella oli tuona aikana Suomen suurin laivanvarustajakaupunki. Pian sen jälkeen höyrylaivat valtasivat alaa, jolloin Raahessa ei lähdetty kehityksen mukaan jatkamaan uudenaikaisten laivojen tekemistä. (Sanaksenaho 2009.)

Raahesta kertovassa esitteessä mainitaan, että Raahella oli 1870-luvulla Suomen suurin kauppalaivasto, 60 alusta. Tänä päivänä purjelaivojen vaihduttua nykyaikaisempiin rahtilaivoihin, Raahella on Suomen kuudenneksi suurin satama tuontinsa puolesta. (Raahen yleisesite 2009, 9.)

KUVIO 11. Parkki Amphitrite noin 1880-luvulta, eli tyypillinen Raahen suuruuden ajan purjelaiva (Kuva Raahen museon arkisto)

Purjelaivakauden loppuvaiheessa Raahen kaupunki oli täynnä elämää ulkomaalaistenkin merimiesten saapuessa satamaan. Paulaharjun mukaan laivoja oli pelkästään Suomesta vajaat parikymmentä, jonka lisäksi vielä oli ulkomaisia komeine purjeineen. Kaupunki täyttyi merimiesten laulusta ja tansseja järjestettiin useasti. (Paulaharju 1925, 386.)

Purjelaivakaudelta ovat peräisin merimiesten tuliaisina tuodut posliinikoirat. Kaksi koiraa istui ikkunalaudalla katse sisäänpäin, jos isäntä oli kotona, ja ulospäin, jos talon pää oli merimatalla. Tästä uteliaat tiesivät onko mies kotona. Vähäkankaan mukaan näitä koiria tuotiin tuomisina Englannista, jossa ne olivat suosittuja koriste-esineitä kuningatar Viktorian aikana muiden posliinieläinten ohella. Koirat olivat nimeltään Staffordshiren koiria, kaupungin, jossa tehtiin Englannin posliinit pääasiassa, mukaan. Koirat ovat aika litteitä, joten ne mahtuivat hyvin ikkunalle istumaan. (Vähäkangas 2004a.)

Vaikka ihmiset olivat vielä tietämättömiä suuren maailman asioista, eivätkä he edes olleet kuulleet monista paikoista, missä merimiehet olivat käyneet, he saivat kokea ulkomaiden erikoisuuksia tuliaisten muodossa. Paulaharjun mukaan merimiehet toivat monenlaisia tuliaisia kotiin tullessaan, riippuen siitä kauanko olivat olleet matkalla ja missä käyneet. Englannista tuotiin laseja ja posliinia, koristeita, leninkejä ja huiveja, sekä pikkupojille lakkeja. Toisaalta tuotiin hajuvettä, shaaleja, koruja, simpukoita, koralleja, kilpikonna,

sokeriruokoa, villien alkuasukkaiden ruohohameita, sekä kaikkea muuta tavaraa. (Paulaharju 1925, 372–373.)

Alla olevassa kuvassa Florence Sovelius päivänvarjon alla kotipihallaan. Perheen ulkomailta saamia matkamuistoja, kuten kuvassa näkyviä kotiloita, oli kertynyt runsaasti, sillä niitä oli laitettu koristeeksi jopa pihalle.

KUVIO 12. Florence Sovelius ja matkamuistot 1900-luvun alussa (Kuva Raahen museon arkisto)

Paulaharju kirjoittaa, että erikoisempaa matkanähtävyytenä Raahessa kerrottiin jopa muualta tulevillekin olevan erään kauniin neidon; Emma Sofia Durchmanin. Yleensä matkanähtävyydet eivät ole eläviä ihmisiä, vaan paikkoja tai rakennuksia. Neitoa sanottiin ”Durchmans Fiaksi” ja koko kaupunki oli hänen pauloissaan. (Paulaharju 1925, 259–269.)

4.4 1800-luvun mamsellipuvut ja posliinikoirat tänään

1800-luvun muotia esitellään jälleen, nyt mamselli- ja herrainpukujen muodossa. Mattila ja Vainio kertovat Raahen matkailuoppaiden Internet-sivuilla ensimmäisten uusien mamsellipukujen valmistuneen vuonna 2007 ja herrainpukujen vuotta myöhemmin. Raahen matkailuoppaat ovat esiintyneet näissä puvuissa Raahessa vuonna 2008

valtakunnallisilla kotiseutupäivillä, sekä oppaiden hankkiessa lisää pukuja, myös jatkossa vanhan kaupungin opastetuilla kävelykierroksilla. Tämä toi myös osaltaan elämyksellisyyttä historiaa kertaaviin kierroksiin. Kaavoja voi halutessaan ostaa Raahen museolta. (Mattila & Vainio 2009.)

KUVIO 13. Aina Lindman ja Thilda Westerback mamsellipuvuissaan 1800-luvulla (Kuva Raahen museon arkisto)

Sanaksenahon mukaan purjelaivakauden jäljiltä tienimistöissä on useita tuohon aikaan viittaavia kadunnimiä, kuten Hampputie, Laivurinkatu (entinen Puusepänkatu), Merikatu, Varvi, Pikiruukinkatu, Mastokatu, sekä Kipparikatu. Monet teistä ovat kuitenkin saaneet nimensä vasta 1900-luvulla. (Sanaksenaho 2009.)

Kirsti Niemelän valmistamat raahelaiset posliinikoirat, mukaelmat Staffordshiren tuliaisista, istuvat yhä usean raahelaisen ikkunalaudalla, uusissa taloissa lähinnä kirjahyllyssä. Posliinikoiria omana versionaan vuodesta 1982 valmistanut Kirsti Niemelä teki viimeiset koiransa keväällä 2009.

Mattilan ja Krekilän mukaan alkuperäisiä Staffordshiren koiria valmistetaan yhä Englannissa. Raahen museossa voi käydä katsomassa aitoja Staffordshiren koiria, joita siellä on viisi kappaletta. (Mattila 2008 ; Krekilä 2009.)

Posliinikoirista on kirjoitettu laulunäytelmä, joka tuli esitykseen kesäkaudella 2009. Pekka-teatterin Internet-sivuilla kerrotaan, että Pauli Ylitalo on kirjoittanut Posliinikoirat-laulunäytelmän, jota esitettiin Pekkateatterissa Raahessa. (Pekkateatteri 2009.)

KUVIO 14. Staffordshiren koirat esillä Raahen museossa (Kuva Johanna Pesio)

Koulujen opetustaso oli hyvin erilainen tuohon aikaan verrattuna nykypäivään. Eri kulttuureista kertominen lisää tiedonhalua ja tarvetta nähdä uusia paikkoja jo lapsesta lähtien. Myös perheet matkustavat nykyään kesä- ja muilla lomillaan perhelomakohteisiin niin kotimaassa, kuin ulkomailla. Tämän myötä lapsenkin maailma avartuu ja suvaitsevaisuus muita kulttuureja kohtaan kasvaa. Myös tavat ovat nykyään hyvin erilaiset verraten 1800-luvun tapoihin.

Opintomatkailu on nykypäivänä kasvanut ja helpottunut huomattavasti. Kouluja on joka kaupungissa ja lähes joka kylälläkin, joten lapsia ei tarvitse enää lähettää pitkälle matkalle pois kotoaan. Raahen matkailuoppaiden opastetuilla vanhan kaupungin kierroksella kerrotaan tunteikkaasti pienen pojan matkasta Raahen kouluun, joka herättää ajatuksia niin paikallisessa, kuin ulkopaikkakuntalaisessa opastukseen osallistuvassa. Kyösti Kallio on osa koko Suomen historiaa ja siksi matkailijoitakin kiinnostava aihe.

Härkätorin puistossa pidetään nykyään pieniä tapahtumia, myös markkinapaikkana se on toimiva ollessaan nykyisessä kaupungin keskustassa. Vuonna 2009 valmistunut uusin uudistus, puiston kahvilan kattaminen, on vaikuttanut sen viihtyvyyteen ja näyttävyyteen.

Härkätorin puistossa järjestettiin vuonna 2008 kylien tori osana valtakunnallisten kotiseutupäivien ohjelmaa, johon kuului mm. käsityöläisten myyntipöytiä. Kylien tori järjestettiin myös kesällä 2009 kotiseutupäivien aikaan. Marraskuussa 2009 Härkätorin puistossa vietettiin joulukadun avajaisia. Puiston puut oli valaistu eri yritysten toimesta, kuten edellisenäkin vuonna ja illalla nähtiin myös ilotulitus. Tapahtuma keräsi vesisateesta huolimatta suuren joukon ihmisiä.

Iso-Kraaselissa on toiminut saaristolaiskahvila vuodesta 1982. Saaristoristeilyille osallistuvat paikalliset ja matkailijat ovat käyttäneet sen palveluja kesäisin. Ilolinna sijaitsee Pitkässäkarissa ja sitä voi vuokrata Raahen kansalaistaloyhdistys Jyty Ry:ltä kesäisin.

5 MATKUSTAMISEN MUUTOKSIA 1900-LUVULLA

Salmen (1994) mukaan toisen maailmansodan jälkeisenä aikana matkustaminen on ollut tärkeää perheen yhdessäoloa arkirutiinien vastapainoksi, kun se sitä ennen on ollut lähinnä varakkaampien ihmisten elämysten etsimistä. Salmi vertaa kirjoituksessaan vapaa-ajan matkustamista elokuvan katsomiseen. Hänen mukaansa molemmat ovat olleet 1900-luvulla samankaltaista vapaa-ajan käyttöä. Samassa kirjassa, siirtolaisturisteista kertovassa osassa, Kero kertoo matkustamisen huomattavasti halventuneen, sekä kehityksen myötä helpottuneen 1900-luvun alussa. Vuonna 1947 pääsi matkustamaan jo lentokoneella. Tosin ei ympäri Suomen, kuten tänä päivänä, vaan ainoastaan ulkomaiden ja Helsingin välillä. Tuona aikana yleisempää oli kuitenkin vielä laivalla matkustaminen. (Ahtola & Hovi & Kero & Kostianen & Kuparinen & Lehti & Salmi & Syrjämaa 1994, 26–29, 144–151.)

Ylkänen kirjoittaa Matkailun edistämiskeskuksen tehneen vuodesta 1975 aina 1980-luvun puoleen väliin tutkimuksia suomalaisten lomailutottumuksista. Seuraavat kymmenisen vuotta tutkittiin suomalaisten tekemiä matkoja. Vuonna 1995 tehtävä siirtyi Tilastokeskuksen hoidettavaksi. 1980-luvun loppupuolella alettiin haastatella Suomessa matkailevia ulkomaalaisia. Tutkimuksilla saatiin tietoa mm. kysynnän, tuotekehityksen ja markkinoinnin avuksi. Pisimpään tehtyjä tarkkoja tilastollisia tutkimuksia ovat MEK:n teettämät kävijämääräselvitykset, joita on tehty vuodesta 1987. Viime vuosina ulkomaalaisten matkailijoiden houkuttelevuus on noussut tärkeäksi ja myös näistä tilastoista on siinä hyötyä. (Ylkänen 2009, 1–3.)

Suomalaisen arjen historiasta kertovassa kirjassa Heinonen kuvaa 1990-luvun loppuun mennessä yleisesti suomalaisten vapaa-ajan vieton tapahtuneen suurimmaksi osaksi, noin 60 prosenttia ajasta, heidän kotonaan. Matkailun osuus ihmisten vapaa-ajasta ei ollut suuri, mutta silti merkittävä muilla tavoin. Palkkatyössä käyneiden suomalaisten loma-ajat pitivät 1960-luvulla yli 10 vuoden työsuhteessa olleilla jopa yhden kuukauden ja muilla kolmen viikon pituiseen lomaan. Vuonna 1965 siirryttiin myös yleisesti tekemään työtä vain viitenä päivänä viikossa. Yhden ylimääräisen vapaapäivän saaminen viikon aikana lisäsi perheiden yhteisiä harrastuksia ja matkustamista. Myös perheen naisten alati lisääntyvä työssäkäynti lisäsi rahantuloa. (Heinonen 2008, 112–113.)

5.1 Raahe mukana muutoksessa

Reimarissa kerrotaan, että 1900-luvun alkupuolella Raahessa oli n. 2300 asukasta. Tieto perustuu henkirahaa maksaneista pidettyyn kirjaan. Henkirahaa maksoivat 1920-luvulle saakka yli 15-vuotiaat, pois lukien vanhukset, jolloin todellinen asukasluku on ollut suurempi kuin 2300 asukasta. (Reimari 1990, 53–54.)

Aaltosen ja Turusen mukaan purjelaivakauden päätyminen rauhoitti kaupungin ja ihmiset keskittyivät mm. maanviljelyyn. Kouluja rakennettiin ja Lappiin saatiin junayhteys, jonka tarkoitus oli vilkastaa taas kauppaa. (Aaltonen & Turunen, 2001–2005.)

Impola kertoo Pattijoen historiasta kertovassa kirjassa, että ensimmäinen auto kulki Rantatietä Pattijoen läpi vuonna 1906. Tiestä tulikin pian tarpeellinen taloudellisen kehityksen kannalta: esimerkiksi tavarantoiminnan, maidon ja sairaiden kuljetuksen väylänä. (Impola 1995, 57.)

5.2 Kirkkojuhla ja sotilaita Raahessa

Vähäkangas kertoo Raahen matkailuoppaiden sivuilla lukeneensa myös presidentin vierailusta Raahessa: 1920-luvulla saapui Raaheseen vierailemaan Suomen ensimmäinen presidentti Kaarlo Juho Ståhlberg vaimoineen. Hän tuli Raaheen kyläilemään Ståhlbergin vaimon siskon luokse, joka asui tuolloin Kauppa- ja Cortenkadun kulmassa. (Vähäkangas 2003.)

Levón kertoo, että vuonna 1921 järjestettiin 300-vuotiaan Saloisten puukirkon kunniaksi Saloisissa suuret kirkkojuhlat, joihin osallistui arviolta 1500–2000 vierasta ympäri Suomen. Arvovaltaisten vieraiden joukossa oli mm. opetusministeri, piispa, arkkipiispa, rovasteja sekä muita arvostettuja henkilöitä. Tuohon aikaan ei ollut ravintoloita eikä hotelleja vieraita varten, joten majoitus oli järjestetty pappilaan ja kirkonkylälle moniin eri taloihin. Ns. ”takseina” toimivat isännät omilla hevosillaan. Ateriointi oli järjestetty kansakoululle. (Levón 1974, 128–131.)

1930-luvulla matkailijoita kävi Raahessa, vaikka kirjoitettu tieto heistä on vähäistä. Levónin mukaan ainakin herraskartanoissa vieraili usein ihmisiä niin läheltä kuin kauempaa. Vieraita tuli mm. Mutalan kartanoon esimerkiksi juhlien viettoon Helsingistä saakka. Vuosikymmenen loppupuolelta on merkintöjä jopa lontoolaisista vieraista. Kaksi englantilaista herrasmiestä tulivat etelästä päin autolla, heillä oli lisäksi autokuski. Ulkomaalaisille matkailijoille tarjottiin parasta: lohta ja juhannuksen kunniaksi juustoa. Lisäksi heille lämmitettiin savusauna. Herrojen matkan syystä Raaheen ei kuitenkaan kerrota tarkemmin. (Levón 1974, 138–140.)

Monet vieraat ovat olleet talollisten sukulaisia ja tuttavina, eikä ole löydettävissä merkintöjä, että heiltä olisi peritty minkäänlaista maksua mistään. Kuuleman mukaan tuohon aikaan oltiin varsinkin maalaistaloissa erittäin vieraanvaraisia ja köyhissä kodeissa pistettiin vieraalle aina parasta pöytään. Ulkomaalaisten vieraiden kanssa kommunikointi herättää ihmettelyä tuon ajan kielitaidottomuuden vuoksi. Maatalojen kouluttamattomat asukkaat ovat oletettavasti kaukaisia vieraita saadessaan joutuneet tyytymään elekieleen. Ruotsia puhuttiin myös pitkään hienommissa piireissä. Osa sanoista muokkautui puhekieleen tavallisillekin kansalaisille ja se on varmasti helpottanut jonkin verran kanssakäymistä ruotsalaisten tai saksalaisten vieraiden kanssa. Nykykoulutus on tuonut sittemmin tavallisille ihmisille vieraat kielet tutuiksi.

Turusen mukaan raahelaiset oppivat englantia mereltä palaavilta merimiehiltä ja kapteeneilta, jotka käyttivät kieltä mm. kauppaa tehdessään purjehdusmatkoillaan. (Turunen 2009.)

Pirhosen muistelmien mukaan joukko saksalaisia saapui Härkätorille etelästä sivuvaunullisine moottoripyörineen, kuorma-autoineen ja maastovaunuineen. Elettiin sota-aikaa. Saksalaiset olivat sotilaita, jotka perustivat levähdyspaikan keskelle pientä Raahea. Sotilaat myivät suklaata, tupakkaa ja valkoista leipää, joka maistui Pirhosen mukaan erittäin hyvälle. Sotilaat lauloivat ja soittivat huuliharppua. Raahesta he jatkoivat matkaansa Ouluun ja Rovaniemelle. Myöhemmin tuli myös uusia sotilaita, jotka yöpyivät olkipatjoilla suojeluskunnan talossa. Kesän päättyessä Raahessa oli pysähtynyt suuri joukko saksalaisia. Lopulta ne eivät edes enää pysähtyneet kaupunkiin, vaan ajoivat suoraan kaupungin ohi. Pirhonen kertoi myös ystäväystyneensä Fritz-nimisen saksalaisen sotilaan kanssa. (Pirhonen 1971, 43–46.)

1900-luvun alussa matkustettiin hevosella ja varsinkin talvella matkanteko oli hidasta. Eräs perheellinen rouva nimeltään Riihijärvi matkusti 1940-luvulla hevoskyydillä Piehingistä Raahen odottamaan tulevaa synnytystään. Hän yöpyi sukulaistensa luona kaupungissa. Matka Raahen sairaalaan oli liian pitkä Piehingistä hevosella synnytyksen käynnistyessä kotona, jonka vuoksi rouva matkusti varalta jo etukäteen. Rouva oli matkallaan noin viikon.

KUVIO 15. Lapaluodossa 1900-luvun alussa otetussa kuvassa Georg Sovelius matkustaa kieseillä kahden muun henkilön kanssa (Kuva Raahen museon arkisto)

5.3 Teollistuminen ja matkailu 1950-luvun jälkeen

Kuluvan vuoden paikallislehti Raahen seudusta löytyy tietoa 60 vuoden takaa; palstalla kerrotaan Raahessa vietettäneen kaupungin 300-vuotisjuhlaa vuonna 1949. Seminaarin puistossa juhlittiin neljän tuhannen hengen voimin. (Raahen Seutu 2009b.)

Anttilan mukaan suomalaisten mökkeilyinnostus oli kasvussa, mutta kaikilla ei ollut mahdollisuutta omaan mökkiin. 1950-luvun jälkeen monet tehtaantekijöilleen mahdollisuuden viettää lomaa tehtaantekijöiden omistamissa lomakeskuksissa tai mökeissä, joissa oli myös tarjolla erilaista vapaa-ajan ohjelmaa halukkaille. Vuonna 1960 alettiin maksaa lomakorvausta, joka paransi ihmisten vapaa-ajanviettomahdollisuuksia. (Anttila 2008, 178.)

Rautaruukki perustettiin Raahen 1960-luvulla. Se on kasvattanut kaupungin asukaslukua ja sen myötä lisännyt palvelutarjontaa myös matkailijoille. Raahessa Rautaruukki Oyj:n työntekijöiden käytössä on erilaisia majoitus-, saunomis-, ja juhlanviettopaikkoja pientä korvausta vastaan. Esimerkiksi Fantin vierasmajojen käyttö mahdollistaa ulkopaikkakunnilta kutsuttujen juhlavieraiden majoittamisen edullisesti. Tilat ovat ahkerassa käytössä työntekijöiden vapaa-aikana.

Teollistumisen myötä 70-luvulla Raahessa etsittiin virkistystä omalta lähialueelta ja tehtiin pieniä matkoja rauhallisemmalle, luonnonläheiselle alueelle. Osaltaan tähän oli vaikuttamassa Rautaruukki sekä muun teollisuuden lisääntyminen, joka sai ihmiset kaipaamaan takaisin perinteisempiin maisemiin. Sydänmaalle johtava tie ei ole edelleenkaan nykyihmisen näkökulmasta kovin kehuttavassa kunnossa, eikä se sitä ollut myöskään 70-luvulla. Ihmiset ovat kuitenkin halunneet sinne rauhoittumaan ja irtautumaan arjesta, edes pienten retkeilymatkojen avulla.

Levón kertookin muistelmissaan rouva Berta Koskelan sanoneen vuonna 1973 hänelle, että syrjäisellä Raahen Piehingin sydänmaalla asuvana vieraat ovat lisääntyneet, koska ihmiset kaipaavat jatkuvasti työstään poikkeavaa, erilaista viihdytystä ja jännitystä, joita sinne mennessään saavat. (Levón 1974, 31.)

Matkaajat pystyivät yöpymään sydänmailla myös metsästys- ja kalastusreissuillaan. Levónin mukaan Raahen Piehingin sydänmailla oli ainakin 16 erämökkiä, jotka mies nimeltä Aukusti Pehkonen (tunnettiin yleisesti kotitilansa Koskelan mukaan Koskelan Kustina) oli sinne omin käsin rakentanut ja varustanut. Pehkosen mielestä se oli kuin erämaahotelliketju kaikkine varusteineen. Ihmiset saivat käyttää mökkejä vapaasti. (Levón 1974, 46–49.)

Levónin kirjassakin mainittu Matti Honka kertoo, että Aukusti Pehkonen työskenteli seppänä Muhoksen voimalaitoksella. Pehkonen alkoi rakentaa mökkejä jäädessään eläkkeelle 1960-luvulla. Hän ei itse harrastanut metsästystä, vaan piti huolta metsien kunnosta kaivamalla ojia ja tekemällä polkuja. Mökit hän rakensi omaa yöpymistään varten, mutta antoi ne ihmisten vapaaseen käyttöön. Pehkonen varusti mökit asianmukaisilla tarvikkeilla. Mökeissä oli kamiina, vuodevaatteita, tyynyjä, astioita ja kuivamuonaa, kuten esimerkiksi

korppuja ja näkkileipää. Kaikki tarvikkeet oli suojattu tai peitelty niin, etteivät hiiret päässeet niitä pilaamaan. (Honka 2009.)

KUVIO 16. Etualalla Pehkosen rakentama mökki ja taaempana näkyvä piharakennus Kultalanperällä joulukuussa 2009 (Kuva Johanna Pesiö)

5.4 1970-luvun päivistä 1990-luvun iltoihin

Pietari Brahen patsas sijaitsee keskellä Pekkatoria. Vuodesta 1972 järjestetyt Pekkatanssit järjestettiin torilla Pekanpäivien aikaan kesäkuussa aina vuoteen 2009 saakka, jolloin tanssit siirrettiin keskustaän Härkätorin uusittuun puistoon. Torilla vietetään yhä syksyisin viljanpäivämarkkinoita.

Pekanpäivät olivat alunperin nimeltään Raahan alueen päivät (1972). Ensimmäisille Raahan alueen päiville oli järjestetty erilaista ohjelmaa, kuten näytelmä, lauluesitys, avoimien ovien päivä raatihuoneella, sekä heti perinteeksi muodostuneet Pekkatanssit. Vuonna 1972 tanssit järjestettiin Pekkatorilla. Nuorten tanssit olivat sen sijaan Härkätorin puistossa. Raahan alueen päiviä vietettiin tuolloin heinä- ja elokuussa. Nykyinen ajankohta, kesäkuun viimeinen viikonloppu vakiintui Pekanpäivien ajankohdaksi vuonna 1974 nimenkin muuttuessa Pekan päiviksi. (Reimari 1990, 111.)

Raahe sai pitkästä ajasta todella arvovaltaisen vieraan elokuussa 1979, kun tasavallan presidentti Kekkonen vieraili Raahessa Rautaruukin tuotannollisen toiminnan 15-vuotisjuhlassa.

Pohjois-Pohjanmaan matkailuopas vuodelta 1977:n mukaan Raahessa oli 3 hotellia ja 2 matkustajakotia. Hotellit olivat Nätterpori, Pehr Brahe ja Tiiranlinna. Nätterpori sijaitsi Laivurinkadulla ja käsitti neljä huonetta, joissa oli yhteensä kuusi vuodetta. Pehr Brahe sijaitsi Brahenkadulla, kapasiteetti oli kahdeksan huonetta, joissa 13 vuodetta ja mahdollisuus neljään lisävuoteeseen. Tiiranlinna Uimahallinkadulla oli suurin 60 huoneella ja 122 vuodepaikallaan, lisäksi oli saatavana 30 lisävuodetta. Matkakoti Raahe sijaitsi Kauppakatu 48:ssa, huoneita oli viisi ja vuoteita kahdellekymmenelle. Matkustajakoti Söpu sijaitsi Brahenkatu 8:ssa, huoneita oli kahdeksan ja vuoteita samantyyppisiä, kuin Matkakoti Raahessa. Lisäksi Raahen Kylmäniemen leirintäalueella oli seitsemän mökkiä. (Pohjois-Pohjanmaan matkailuopas 1977.)

Sanomalehti Raahelaisen arkisto-osuudesta selviää, että vuonna 1979 kävijämäärä Raahen leirintäalueella oli kasvanut 30 prosenttia. Kaiken kaikkiaan kävijöitä syyskuuhun 1979 mennessä oli 4408 henkeä. (Raahelainen 2009b.)

Raahen kaupungin vuoden 1977 kunnalliskertomus löytyi Raahen kotiseutuarkistosta ja sisälsi tietoa Raahen matkailuun liittyen seuraavasti: Matkailulautakunnan toimintakertomuksesta vuodelta 1977 selviää, että kokouksia pidettiin kuusi kertaa. Lautakunta toimi matkailun edistämiseksi yhteistyössä Raahen Meripelastusyhdistyksen kanssa. Meripelastusalue Niilo Saarisella järjestettiin kesän aikana 17 risteilyä, joissa kävijöitä oli yhteensä 309. (Raahen kaupungin kunnalliskertomus 1977.)

Kunnalliskertomuksesta selviää myös, että matkailulautakunta järjesti kiertokäveluoppaiden kurssin ja osallistui Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton järjestämiin matkailun markkinointi- ja tiedotustilaisuuksiin. Lautakunta lähetti lisäksi Raahen matkailusta kertovaa materiaalia em. tiedotustilaisuuksiin ja MEK:n, sekä Suomen matkailuliiton julkaisuja varten. Matkailutoimisto toimi linja-autoasemalla ja siellä palveltiin kesäkauden (1.6.–31.8.) aikana 1132 asiakasta. Kylmäniemen leirintäaluetta hoiti Osuuskauppa Raahenseutu. Kesäkauden 1977 (1.6.–31.8.) aikana alueella kävi 2646 asiakasta.

Leirintäalueella oli tuolloin seitsemän mökkiä, joista neljä vuodetta jokaisessa. (Raahen kaupungin kunnalliskertomus 1977.)

Kunnalliskertomuksen tilasto-osa vuodelta 1987 kertoo Raahessa olleen asukkaita 18 966 henkilöä vuonna 1985. Matkailua ei pidetty vielä omana elinkeinonaan Raahessa, vaan se oli merkitty tilastoihin tukku- ja vähittäiskaupan sekä ravitsemis- ja majoitustoiminnan yhteyteen. Vuonna 1985 ala työllisti Raahessa 797 henkilöä, osuus kaikista elinkeinoista oli 9,9 prosenttia. Myytyjä junaliikenteen matkalippuja rekisteröitiin 22 958 kappaletta. Rakennuslupia loma-asunnoille myönnettiin vuonna 1983 viisi kappaletta. (Raahen kaupungin kunnalliskertomus 1987, tilasto-osa.)

Kunnalliskertomuksesta selviää, että matkailulautakunta kokoontui seitsemän kertaa. Toimisto sijaitsi tuolloin Pekkatorin kupeessa. Leirintäalueella kirjattuja yöpymisiä oli yhteensä 4718 kpl, joista ulkomaalaisia kävijöitä oli ollut 496 henkilöä. Leirintäalueen kapasiteetti oli 14 mökkiä. (Raahen kaupungin kunnalliskertomus 1987.)

5.5 Muutoksia ja kehittymistä matkailussa 1990-luvulla

Kostiainen mukaan Suomessa alettiin kehittämään kotimaan matkailua innokkaasti 90-luvun lamakauden aikana. Uhkakuvia on myös löytenyt turismin kasvaessa, esimerkiksi Georg Henrik von Wright väitti vuonna 1993 yksityisautoilun ja massaturismin olevan oikeita vitsauksia sen ajan ihmiskunnalle. Kostiainen toteaa myös, että on arvioitu, että turismin kassavirta on ollut 1980-luvun lopussa jopa suurempi kuin raha, mikä kului koko maailman asevarusteluun. (Ahtola ym. 1994, 9–10.)

Ylkänen kertoo, että 1990-luvulla EU:n merkitys Suomen matkailussa kasvoi. Työryhmä selvitti sen merkitystä ja tietoa myös jaettiin ympäri Suomen luennoiden. Vuosina 1994–1997 tutkimuksia ei resurssipulan vuoksi tehty MEK:llä lähes ollenkaan, mutta kävijämääräselvitystä jatkettiin yhä. Vuoden 1997 lopussa aloitettiin Rajahaastattelututkimuksen tekeminen, josta 2000-luvun puolella alettiin tutkimaan tarkemmin eri maiden eroja, ja jonka katsottiin olevan erittäin tärkeää toiminnan kehittämisen kannalta. (Ylkänen 2009, 3–4.)

Raahen kirjaston kotiseutuarkistosta löytyi Raahesta kertovia matkaesitteitä. Niitä oli myös englanniksi, saksaksi ja ruotsiksi käännettynä. Matkaesitteet olivat 1990-luvulta ja niiden valokuvissa näkyi ajan tyyli. Raahea mainostettiin tuolloinkin merellisenä kaupunkina. Esitteistä yksi mainosti myös Raahen musiikkiviikkoja, joka täytti 20 vuotta vuonna 1996.

Raahen kaupungin kunnalliskertomus vuodelta 1995:n mukaan Raahessa oli asukkaita vuoden 1995 lopussa 17 786 henkeä. Elinkeinoista suurin oli teollisuus 48%:n osuudella ja palvelut toiseksi suurin 26%:n osuudella. Raahen elinkeinopalvelukeskus teki yhteistyötä Pattijoen kunnan kanssa. Elinkeinoelämän yhteistyötoimikunta kokoontui kaksi kertaa vuoden 1995 aikana. Eräs yhteisistä asioista, joita käsiteltiin kokouksissa, oli matkailun kehittäminen. Yhteistyön katsottiin parantaneen alueen palvelutasoa. Raaheen saapui Course Kemi-avomeripurjehduksen myötä heinäkuussa 1995 noin 200 veneilijää. Myös vesibussiristeilyjä tehtiin kesän aikana. Valtatie 8:n infotaulut uusittiin toiveissa matkailijoiden lisääminen alueelle. (Raahen kaupungin kunnalliskertomus 1995.)

Reimarissa kerrotaan, että Raahessa kaivattiin 1990-luvun alussa kasvua matkailuun. Raahessa tehdyt opastetut kierrokset vetivät tuolloin noin 2300 kiinnostunutta. Leirintä-alueella yöpyneitä kirjattiin 4740 henkilöä, joista 15 prosenttia oli ulkomaalaisia. Talvimaajoituspaikat olivat suurien matkailijamäärien sattuessa vähissä. Ravintola- ja majoitus-toiminta työllisti 1017 henkilöä Raahessa vuoden 1990 loppupuolella. Uusia matkailuyrittäjiä kaivattiin Raahen. (Reimari 1990, 60, 135–136.)

Raahen kaupunki täytti 350 vuotta vuonna 1999. Juhla järjestettiin jo kesällä joulukuun sijaan, koska haluttiin paikalle mahdollisimman paljon osallistujia. Kansalaisjuhla järjestettiin Koivuluodon kentällä. (Raahelainen 2009a.)

5.6 1900-luvulta näkyvät asiat nykypäivän Raahessa

Hongan mukaan suuri osa Piehingin sydänmailla olevista metsämökeistä on yhä käytössä, eikä niitä ole lukittu lukuunottamatta Kultalanperän mökkiä. Mökit ovat jääneet metsästäjien käyttöön, vaikka niiden rakentaja Aukusti Pehkonen kuoli jo 1980-luvulla. (Honka 2009.)

1930-luvulla Raahen lukiossa opiskellessaan Juhani Jalas teki vielä nykyäänkin tunnetun lastenlaulun Putte Possun nimipäivät. Vuonna 2008 Putte Possua mainostettiin kaupungin omana possuna. Tarjolla oli Putte Possun lastenlauluesityksiä, sekä teatteriesitys Putte Possun nimipäivät. Tätä tuotetta kehitetään edelleen. Putte-Possulla on myös omat internet-sivut, joista saa ajankohtaista tietoa. (Broman 2008; Murtovaara 2008.)

Rantajatsit ovat myös yksi matkailjoita vetävistä tapahtumista Raahessa. Vuonna 1989 ensimmäisen kerran järjestetyt Rantajatsit keräsivät tuolloin paikalle yli 2000 kuulijaa. Vuoden 2009 heinäkuussa järjestetyt Rantajatsit saivat yhä suuren suosion, sillä Rantajatsilla kävi noin kaksinkertainen määrä ihmisiä ensimmäiseen järjestämisvuoteensa verrattuna.

6 MATKAILUN UUDET TUULET 2000-LUVULLA

Suomen matkailijayhdistys SMY ry perustettiin vuonna 2001. Yhdistys mm. harjoittaa aatteellista toimintaa kestävän matkailun hyväksi, valvoo matkailijoiden etuja ja kannustaa kotimaan matkailuun. Yhdistyksen nettisivuilta löytyy monenlaista matkailutietoa artikkelien muodossa. (Suomen matkailijayhdistys SMY ry 2009.)

Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan suomalaisten kesäkuinen kotimaanmatkailu kasvoi vuonna 2009 noin 10 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Yöpymistä vaativia vapaa-ajanmatkoja tehtiin kesäkuussa 2,8 miljoonaa, joista suurin osa oli majoittautumista sukulaisen luo tai omalle vapaa-ajan asunnolle. (Tilastokeskus 2009b.)

Heinonen kertoo, että 2000-luvun vaihteessa suomalaiset omistivat noin 440 000 kesämökkiä. Autoilun lisääntyessä mökkimatkailu on myös yli kaksinkertaistunut 1970-luvulta lähtien. Nykyään mökkejä on noin 500 000 kappaletta, eli noin neljänneksellä suomalaisista on kesämökki. (Heinonen 2008, 120.)

Anttilan mukaan Euroopassa tehtyjen eri tutkimusten perusteella juuri suomalaisilla on eniten mökkejä. Toisille se on paikka, mihin mennään rentoutumaan ja nauttimaan yhteisestä vapaa-ajasta, toisille taas jatkuvien remonttien ja pikkutöiden paikka. 2000-luvulla mökkejä omistivat yhtä lailla niin kaupunkilaiset kuin maaseudulla asuvat ja mökeistä noin puolet oli tehty talviasuttaviksi. Yhteistä näille oli oman mökin kohtuullinen läheisyys omaan kotipaikkaan nähden. (Anttila 2008, 177–183.)

Vuoriston mukaan suuralueisiin jaettuna Suomen matkailualueita ovat Lappi, Vaara-alue, Pohjanmaa, Järvialue ja Kulttuurialue. Vaara-alue sijoittuu Itä-Suomeen Kainuun ja Pohjois-Karjalan alueelle, Järvialue sijaitsee Keski-Suomessa ja Kulttuurialue pääkaupunkiseudulla ja Turun seudulla. Pohjanmaan matkailualue käsittää kartassa alueen Etelä-Pohjanmaalta Pohjois-Pohjanmaalle ja on siis varsin laaja. Kirjassa karttaan kyseisen matkailualueen keskittymiksi on merkitty Ähtäri ja Kalajoki, Raahea ei ole mainittu erikseen. Pohjanmaan matkailualue kuvataan kauttakulkumatkailualueena suomalaisille Kulttuurialueelta Pohjois-Suomeen matkaaville, sekä ulkomaalaisille Merenkurkun kautta muille

alueille matkaaville. Raahen on mainittu kuitenkin valtakunnallisesti vetovoimaisena kaupunkina ollessaan historiallinen rannikkokaupunki. (Vuoristo 2002, 93–95, 100.)

Matkailun edistämiskeskusten teettämän tutkimuksen mukaan vuonna 2005 Pohjois-Pohjanmaalla matkailun kävijämäärien korkein piikki oli heinäkuussa; lähes 300 000 matkailijaa. Heinäkuussa matkailu on yleistä koko Suomessa. Lisäksi maaliskuussa määrä ylsi lähes 250 000 henkeen. Vähiten matkailijoita kävi Pohjois-Pohjanmaalla touko-, syys- ja marraskuussa. Ulkomaalaisten matkailijoiden kiinnostus yleensä Suomessa erilaisia kohteita kohtaan olivat pääasiassa museoita ja laivoja. Suurin osa ulkomaalaisista matkailijoista on venäläisiä, ruotsalaisia ja saksalaisia. (Matkailun edistämiskeskus 2006, 30–34.)

Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategiasta vuosille 2006–2013 selviää, että vuonna 2005 rekisteröidyistä matkailijoiden yöpymisistä Pohjois-Pohjanmaalla Raahen alueen osuus oli vain noin kaksi prosenttia. Kokonaisuudessaan yöpymisiä kirjattiin Pohjois-Pohjanmaalla 1 300 248 kpl ja niiden ennustetaan nousevan jopa 1 754 500 yöpymiseen vuonna 2013. Strategiassa painotettiin kansainvälistymistä tulevaisuuden matkailun kehittämiseksi Oulun matkailualueella, johon myös Raahen kuuluu. Matkailijan tulisi saada ostettua matkansa ja siihen liittyvät hyödykkeet entistä helpommin internetistä. Saavutettavuutta ja erityisesti julkisen ja yksityisten tahojen yhteistyötä tulisi parantaa. (Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategia 2006–2013 Matkailu kasvaa ja kansainvälistyy, 2006.)

Matkailustrategiassa painotetaan lähinnä jo olemassa olevia, toimivia kohteita ja niiden tuottavuuden parantamista. Raahen kuuluu Oulun vaikutusalueeseen ja on Oulun ja Kalajoen välissä sijaitseva merkitykseltään kohde. Matkailun koulutusta suositellaan lisättäväksi niin oppilaitoksissa, kuin yrittäjillekin. (Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategia 2006–2013 Matkailu kasvaa ja kansainvälistyy, 2006.)

Ylkäsen mukaan tietotekniikan kehittyminen on edistänyt ja helpottanut tiedon keräämistä ja jakamista. MEK:n internetsivuilla käykin vuosittain n. 20 000 kävijää. Euroopassa eri markkina-alueilla onkin selvitetty vuoden 2009 aikana Suomen matkailuvaltteja mm. kulttuurin saralla. MEK tuottaa ja jakaa Tilastokeskuksen majoitustilastoon perustuvia matkailutilastoja. Hotellien ja majoitusliikkeiden pohjoismaista vertailua jaetaan kansainvälisesti yli 70:lle taholle. (Ylkänen 2009, 5.)

Snyder kertoo vuonna 2003 julkaistussa kirjassaan *The Optimist's guide to Finland* kiinnostuneensa Suomesta isänsä välityksellä, joka kuunteli alati Sibeliuksen *Finlandia*a. Snyder matkusti Suomeen vuonna 1973 ja huomasi suomalaisten olevan ystävällisiä ihmisiä, jotka ovat ylpeitä omasta maastaan. Lyhyen lomansa jälkeen Snyder palasi Suomeen vuonna 1982 ja asuu maassa edelleen. Hänen mukaansa Suomeen täytyy matkustaa aina uudestaan, sillä yksi kerta ei riitä kaiken näkemiseen ja kokemiseen. Snyder on suunnannut kirjansa ulkomailta Suomeen tuleville pieneksi perusoppaaksi Suomen tavallisesta elämästä. Hän kertoo kirjassa mm. perussuomalaisesta esimerkkiperheestä ja heidän tavoistaan. Mökillä vapaiden tai loman viettäminen, luonnosta ja yhteiselämästä nauttiminen perheen kesken on hänen mukaansa suomalaisille tyypillistä. Aurinkoisesta talvipäivästä voi nauttia yhtä paljon kuin rannalla olemisesta. Hän suosittelee Suomen vierailua tehtäväksi juuri talvella. Kesällä hyviä puolia Suomen vesissä on turvallisuus: vedessä ei ole haitta, meduusoita eikä krokotiilejä. Syksyllä kulttuuritarjonta on hänen mukaansa huipussaan. (Snyder 2003, 8–11, 42–53.)

6.1 Matkailu Raahessa 2000-luvulla

Raahen kaupunki on kasvanut perustamisvuodestaan 1649 huomattavasti. Matkailu ja sen muodot ovat muuttuneet myös elinkeinojen ja asutuksen kehittyessä. Nousiaisen mukaan vuoden 2009 heinäkuussa Raahessa oli asukkaita 22 541 henkilöä. (Nousiainen 2009b.)

Matkailun edistämiskeskuksen mukaan Raahen matkailijoita vetivät vuosina 2002–2005 eniten museo ja rantajatsit. Koko maakunnan matkailuvalteista vain nämä kaksi mainittiin Pohjois-Pohjanmaan 26 vetävimmän kohteen listassa. (Matkailun edistämiskeskus 2006, 68.)

Oulun ja Lapin Kauppakamarilehden haastattelema Risto Pietilä Raahen seudun Yrityspalveluista kertoo Raahen matkailun olevan lapsenkengissä. Myöskään uusimmassa seudullisessa elinkeinostrategiassa ei Pietilän mukaan ole juurikaan sijaa matkailulle. (Pääkkönen 2009, 11.)

Nousiainen kertoo paikallislehti Raahen Seudussa Hotelli Raahen Hovin kauan kaivatun laajennuksen viimein käynnistyneen. Laajennusosa on noin 470 neliötä ja sen myötä majoituskapasiteetti tulee kasvamaan 14 huoneella, jolloin huoneita tulee olemaan maaliskuussa 2010 yhteensä 92 kappaletta. Raahen Teollistamisyhtiön kerrotaan hoitavan kustannukset. (Nousiainen 2009c.)

Fennican Internet sivuston mukaan Raahessa oli vuonna 1998 625 kesämökkiä. Iso-Kraaselin saarella on myös useita kesämökkejä, lisäksi halukkaat voivat käydä siellä jokamiehenoikeuksineen uimassa tai marjoja poimimassa. Polttopuut odottavat vuonna 2008 uusitulla nuotiopaikalla. (Fennica.net 2001 ; Vähäkangas 2009.)

Ojanperä kirjoittaa artikkelissaan paikallislehti Raahen seudussa, että eräänlainen kesämökki purjehtimista harrastaville on myös oma purjevene, joilla myös matkailtiin Raahen kesällä 2009. Raahessa kävi kesällä 2009 noin kymmenen vierailevaa venettä matkustajineen joka viikko. Ulkomaalaisista vieraili neljä saksalaista ja muutama ruotsalainen alus. Rantajazzien aikaan saapuu myös ihmisiä moottoriveneillä pohjoisen suunnasta. Vieraat viihtyvät Raahen vierassatamassa myös palvelujen takia; sauna ja muut peruspalvelut ovat hyvin saatavilla. (Ojanperä 2009a.)

M. Boxberg Oyn tekemästä Raahen seudun matkailun kehittämissuunnitelma vuosille 2000–2005-loppuraportista selviää, että kyseisen ajanjakson ajan Raahen jäi EU-tukialueiden ulkopuolelle ja sitä pidettiin ongelmana matkailun kehittämisen kannalta. Iso-Kraaselin saareen suunniteltiin tuolloin meriluontokeskusta, joka kuitenkin jäi toteuttamatta. Meriluontokeskus avattiin sittemmin Kalajoen hiekkasärkille vuonna 2007. Raportissa suunniteltiin myös maaseudun ja luonnon tuotteistamista, sekä kulttuuritapahtumien markkinoimista matkailussa. Moottorikelkkailureittejä toivottiin järjestävän maaseutumatkailukohteisiin. Melonta- ja kalastuspalvelut olivat jo kehitystyön alla. Matkailun markkinointi suunniteltiin suunnattavaksi lähinnä Oulun alueelle, Keski- ja Etelä-Pohjanmaalle, Suomenselän alueelle, sekä muuhun koko Pohjois-Suomeen. (M. Boxberg Oy 2000.)

M. Boxberg Oy:n kehittämissuunnitelmassa tavoiteltiin tehokkaampaa matkailijavirran pysäyttämistä, sekä kokous- ja vapaa-ajanmatkailun kasvattamista. Hyvinä keinoina edellisiin suunniteltiin meren ja Vanhan Raahen vetovoimaa markkinoinnissa, uusien

matkailua tukevien yritysten perustamista, sekä liikenneyhteyksien parantamista. Valtatie 8:lta Raahen keskustaan johtavaa risteystä pidettiin ongelmakohtana sen vähäisen pysäyttävyyden vuoksi. Raportin mukaan suurinta matkailutuloa Raaheen tuotti liike-, koulutus- ja kokousmatkailu, joka olikin ympärivuotista. Toinen oli kiertomatkailu, joka painottui lähinnä kesään. Suunnitelmassa ehdotettiin työryhmän perustamista, jonka jäsenet edustaisivat niin matkailu-, liikunta-, kuin ohjelmapalveluja. Tavoitteena oli saada liike- ja kokousmatkailijoille oheispalvelupaketteja. Perhematkailun lisäämiseksi liikennettä olisi pitänyt saada paremmin ohjattua keskustaan. Matkailun lisäämiseksi haluttiin kehittää Pikkulahden aluetta vetovoimaisemmaksi. Se, yhdistettynä Vanhan Raahen kehittämiseen suunniteltiin toteutettavan seuraavan kymmenen vuoden aikana. Myös opastuksen ja tienvarsimainonnan hyödyt ymmärrettiin ja niitä aiottiin selvittää. Rautaruukkia haluttiin tarjota myös muidenkin, kuin yritysasiakkaiden tutustumiskohteeksi. Matkailutoimiston saatavuutta haluttiin helpottaa siirtämällä toimipiste keskustaan. Kesäteatteria suunniteltiin Pikkulahdelle tai Kaupunginrannalle. (M. Boxberg Oy 2000.)

M. Boxberg Oy:n kehittämissuunnitelmasta selviää myös, että tuotteistamisajatuksena oli hyödyntää esihistoriallisia muinaisjäännöksiä. Ympärivuotinen toiminta oli tavoitteena kulttuurin sarallakin. Imagoa haluttiin nostaa laajalla tarjonnalla. Luontopalvelujen lisäämisessä nostettiin esille yrittäjien yhteistyö yhteisen hyvän puolesta. Luontomatkailukohteita, mm. meriluontokeskus haluttiin toteuttaa. Lähiympäristön kysyntätarpeita aiottiin kartoittaa. Kaiken kaikkiaan suunnitelmassa painotettiin yhteistyötä, luonto- ja palvelutarjonnan kehittämistä, sekä historiaa merellisen matkailuimagon vahvistamisessa. (M. Boxberg Oy 2000.)

6.2 Tapahtumarikas vuosi 2009 Raahessa

Raahelaisilta kysyttäessä vuoden suurinta tapahtumaa, vastaukseksi annetaan yleensä Pekanpäivät. Vuodesta 1972 järjestetyt Pekanpäivät ovat vaihtaneet nimeään muutaman kerran ja palvelut ovat samalla kehittyneet. Rinnalle noussut musiikki- ja iltaohjelmapainotteinen tapahtumaketju on kulkenut ainakin nimillä Merikaupunkimessut ja Raahe Festival, joista jälkimmäisellä viime vuodet. Yleisesti kesäkuun viimeisen viikon tapahtumista käytetään puhekielessä nimitystä Pekanpäivät, vaikkakin Pekanpäivät-juhlalla

on samanaikaisesti oma ohjelmatarjontansa. Raahen Festival tuo kaupunkiin useita matkailijoita, jotka asuvat eri puolilla Suomea tai ulkomailla. Nämä matkailijat eivät välttämättä vieraile Raahessa muuten lainkaan. Pekanpäivät ja Raahen Festival ovat siis yleisesti ottaen suurin tapahtumaviikko Raahessa, joka vetää matkailijoita kauempaakin. Myös Rantajatsit keräsivät heinäkuussa 2009 ison yleisön jo lämpimän ja kauniin säänkin vuoksi. Lapset oli huomiotu Paukkumaissi-yhtyeen konsertilla.

Ensi iltansa saivat Pauli Ylitalon Posliinikoirat-näytelmä, sekä Pihla Hintikan kirjoittama Putte Possu ja Fantin aarre, jota esitettiin uudella kesäteatterin lavalla. Niin Posliinikoirat, kuin Putte Possu ja Fantin aarrekin saivat suuren yleisösuosion ja niitä kaivataan esiintymään jatkossakin.

Ojanperä kertoo, että Putte-näytelmä esitettiin alkuperäisen ohjelman mukaan kesä-heinäkuussa 14 kertaa, myös lisäesityksiä tarvittiin kaksi. Katsojia oli yhteensä noin tuhat. Paikkakuntalaiset kiinnostuivat näytelmästä, mutta myös matkailijoita saatiin paikalle. Joka kolmas katsoja oli arvioitu tulleen Oulun seudulta, kauimmat Brasiliasta saakka. (Ojanperä 2009b.)

Nousiainen artikkelin mukaan Putte-possu ja Fantin aarre-näytelmä sai oman aarrearkun muotoisen nimikkoleivoksensa, jota myytiin kesällä 2009 kahvila Tiina-Elinassa näytösten esitysaikana kesäkuun lopusta heinäkuun loppuun. (Nousiainen, T. 2009.)

Sanomalehti Raahelaisessa kerrotaan, että Mikonkarissa aloitettiin uuden caravan-alueen rakennustyöt. Raahen Pattijoen Multarannassa jo vuosikymmenet toiminut caravan-alue jatkaa edelleen toimintaansa uuden alueen auettua. Mikonkarin alue on tarkoitus rakentaa kahdessa osassa. Ensimmäisen, huoltorakennuksen ja 30–50 auto- ja vaunupaikkaa käsittävän osan avajaiset voitaisiin mahdollisesti pitää kesällä 2010. (Nousiainen, M. 2009a.)

Raahen museon täyttäessä 147 vuotta lokakuussa 2009, tapahtumasta uutisoitiin paikallis-sanomalehti Raahen Seudussa koko sivun jutulla Raahen ykkösnähtävyydestä. Pussilan mukaan museo onkin ollut suosittu käyntikohte: noin puolet museon vieraista on ollut matkailijoita. Vuosittain Raahen museoissa käy yhteensä 10 000–12 000 kiinnostunutta, joista noin puolet vierailee vanhassa, nk. Pakkahuoneen museossa. Museon kokoelmien kerääminen vuonna 1862 alkoi juuri matkaesineistä ja muista kaukomailta

tuoduista tavaroista. Myöhemmin alettiin kerätä kaupunkiin liittyvää esineistöä. (Pussila 2009, 12.)

KUVIO 17. Raahen museo joulukuussa 2009 (Kuva Johanna Pesjö)

Raahen matkailuoppaat järjestävät vanhan Raahen kävelykierrosten lisäksi myös opastettuja hautausmaakierroksia, joiden oppaana toimii museoamanuenssi Eija Turunen. Haaralan hautausmaan 200-vuotisjuhlavuoden lisäksi Raahen seurakunta julkaisi kirjan ”Siellä he uinuvat untaan, Raahen seurakunnan hautausmaat”. Kirjan voi ottaa oppaaksi järjestetyn opastuksen puuttuessa.

Raahen Seudun mukaan vanhoja aikoja muisteltiin ja hyödynnettiin hausalla tavalla urheilutapahtuman merkeissä. Elokuussa 2009 järjestettiin vanhan ajan kesä- ja ulkoilutapahtuma ao200:n majalla satamassa. Leikkimielisten kilpailujen lisäksi ohjelmassa oli musiikkia ja pientä syötävää. Vieraita odotettiin Pohjois-Suomesta, kuten Oulusta, Kempeleestä ja Haukiputaalta. (Raahen Seutu 2009a.)

Kesti kertoo, että kesällä 2009 järjestettiin Raahen kaupungin satamatoimiston toimesta maksuttomia kiertoajeluita Raahen satamaan, joka osoittautuivat yleisömenestyksiksi; linja-auto täyttyi kiinnostuneista jokaisella kierroksella. Kiertoajeluiden toivotaan jatkuvan tulevaisuudessakin. (Kesti 2009.)

Mannisen mukaan Raahen matkailun kehittämissuunnitelman tekeminen aloitettiin huhtikuussa 2009. Mukana suunnitelman teossa oli eri yhteistyötahoja, kuten yrittäjiä. Suunnitelman valmistumisesta ei ole tietoa. Matkailutoimisto lakkautettiin Raahesta marraskuussa 2009. (Manninen 2009.)

6.3 Markkinointikanavat

Hemmin mukaan ulkomaalaisten matkailijoiden kanssa tekemisissä olleiden matkailuvirkailijoiden 1990-luvun alussa tekemästä osittain arvioon perustuvasta SWOT-analyysistä selviää, että Suomen vahvuuksia ulkomailla on esimerkiksi puhdas luonto ja sen vaihtelevuus, sekä runsas tilan tuntu. (Hemmi 1993, 8–12.)

Internetissä tulisi siksikin mainostaa Suomea edelleen luonnonystävän maana lisääntyneestä saastumisesta huolimatta. Raahen meri-ilmastoineen on oiva esimerkki puhtaasta kaupungista, jota kannattaa hyödyntää muiden kaupunkien markkinoinnin ohella.

Tapahtumien markkinointikanavina ovat olleet vuonna 2009 painetuista markkinointimateriaaleista mainittuna ainakin sanomalehdet Raahen Seutu, Raahelainen, PookiSanomat, Pohjolan Työ, sekä OHO!JELMAA-tiedotelehtinen. Mannisen mukaan Raahessa tärkeimpiä markkinointikanavia ovat olleet matkailuesitteet ja internet. (Manninen 2009.)

Raahen paikallisradio Pooki tavoittaa kuulijoita Rovaniemeltä Pietarsaareen asti. Vuodesta 1989 toiminut paikallisradio kertoo ajankohtaisista tapahtumista ja on monessa tapahtumassa mukana paikan päällä haastattelemassa asiantuntijoita ja tapahtumiin osallistuvia ihmisiä. Radiomainonta on hyvä keino tavoittaa ihmisiä. Radiokanavia löytyy useita eri vaihtoehtoja erityylisestä musiikista pitäville ja sitä kautta pystytään saavuttamaan erilaisia kohderyhmiä. Esimerkiksi oppilaitokset ovat löytäneet jo radiomarkkinoinnin yhtenä keinona saavuttaa uusia hakijoita opintolinjoilleen.

Matkailijoiden segmentoiminen antaa näkökulmaa alueen matkailupalvelujen suunnitteluun. Albanese ja Boedeker kirjoittavat sen olevan tärkeä osa kuluttajakäyttäytymisen ymmärtämistä. Kuluttajien segmentoinnin tehtyään yritys saa selville haluamansa tiedot ja

voi käyttää tietoa palvelujensa muokkaamiseen ja paremmin kohdistamiseen tiettyä kohderyhmää kohtaan. Erilaisia segmenttejä voivat olla esimerkiksi liikematkustajat, lapsiperheet, kulttuurilomailijat, päiväkävijät ja ulkomaiset matkailijat. (Albanese & Boedeker 2002, 133–135.)

7 RAAHEN VANHAN AJAN JA TÄMÄN PÄIVÄN MATKAILUN VERTAILU

Työni tutkimusongelma oli Raahen historian tutkiminen matkailun näkökulmasta sekä historian ja nykypäivän matkailun vertaaminen. Näiden tutkimustulosten lisäksi halusin myös kehittää ideoita Raahen matkailussa hyödynnettäväksi tulevaisuudessa. Työn edetessä kotiseutuhistoriantuntemukseni on kasvanut moninkertaiseksi.

Opinnäytetyötutkimusta tehdessäni paneuduin aluksi historiasta kertoviin kirjoihin. Historiatiedon karttuessa aloitin vertailun nykypäivään ja kehitysideoiden pohtimisen. Myös muiden ihmisten mielipiteet ja monet haastattelut auttoivat työn tekemisessä. Omaa oppimista varten pidetty erillinen henkilökohtainen opinnäytetyöpäiväkirja auttoi hahmotamaan työhön käytettyä aikaa ja laajuutta sen välillä helposti sokeuttaessa tekijän.

Oli erittäin kiinnostavaa saada opiskella Raahen historiaa ja poimia tiedoista matkailua koskevat tapahtumat ja asiat. Tutkimusta olisi voinut jatkaa pidemmällekin, mutta se oli rajattava juuri tähän alueeseen, jotta työn rakenne säilyisi hyvänä. Yksi haastava osa työn tekemisessä oli saada aikaan hyvä kokonaisuus ennalta määritetyssä ajassa. Noin puolen vuoden mittainen, intensiivinen kirjoittamiseen käytetty aika oli kuitenkin hyvin opettavainen ja erittäin mielenkiintoinen kirjavuorineen ja haastatteluineen kaikkineen.

Kun nykypäivänä voidaan tutustua kaukaisimpaankin maailman kolkkaan omalla kotikoneella internetin välityksellä ja kuvitella itsensä matkustamaan panoraamavideossa näkyvään kohteeseen, on ennen matkustaminen ollut paljon konkreettisempaa. Nykyään myös haluamaansa paikkaan matkaaminen on huomattavan paljon nopeampaa teknologian kehittymisen myötä. Hevoskärryt, purjelaidat ja höyryjunat ovat vaihtuneet autoihin, sähköjuniin ja lentokoneisiin, sekä suuriin valtamerialuksiin, jotka voivat kuljettaa yhdellä kertaa paljon ihmisiä.

Kolmannessa luvussa lähteenä oli Kostiaisen artikkeli 1700-luvun matkailusta. Tutkimukseni mukaan Kostiaisen on oikeassa siinä, että matkailu on tarkoittanut ennen eri asioita tähän päivään verrattuna. Jos sata vuotta sitten olisi kysytty tavalliselta raahelaiselta mihin hän aikoo matkustaa vapaa-aikanaan, olisi vastaus ollut lyhyesti joko ”millä rahalla” tai ”minä vapaa-aikana”. Poikkeuksena olivat merille pestin saaneet nuoret miehet, joista

nuorimmat saattoivat olla vain 12-vuotiaita. Tosin nämäkin tekivät työtä matkoillaan, eli ne eivät olleet pelkkiä huvimatkoja. Nykyajan ihmisellä on käytössä huomattavasti enemmän rahaa ja jopa alle 20-vuotiaat nuoret voivat lähteä itse ansaitsemillaan varoilla maailmaa katsomaan. Lisäksi koulut tukevat oppilasvaihtoa ja kannustavat nuoria tutustumaan vieraaseen maahan ja sen kulttuuriin. Oppilasvaihdossa oleva nuori voi olla matkallaan yksinäinen ja kaivata kotiin. Vieraassa paikassa asuva alkaa myös helposti etsiä yhtäläisyyksiä ja eriävyyksiä kotipaikkaansa verraten. Oman maan päämiesten vierailut opiskelumaassa kiinnostavat ja muukin, mikä saattaa yhdistää näitä kahta, vaikka kaukaistakin maata toisiinsa.

Raahessa kannattaisi tutkia, mitkä asiat voisivat kiinnostaa erityisesti ulkomaalaisia matkailijoita. Toisia kiinnostavat kuninkaallisten vanhat matkareitit, heidän yöpymispaikkansa ja niiden nykykunto. Heille voitaisiin kertoa mitä kaikkea heidän keisarinsa tai kuninkaansa tässä vieraassa kaupungissa tekikään. He tunsivat olevansa osa kaupungin historiaa, koska heidän keisarinsa tai kuninkaansa on jättänyt siihen oman jälkensä. Myös paikallisia kiinnostaa kuulla ja kertoa vanhoja tarinoita merkkihenkilöiden saapumisesta kaupunkiin. Myhrbergin tunnettuus ulkomailla, kuten Kreikassa, kiinnostaa useita ihmisiä. Raahelaiset ovat ylpeitä omasta sankaristaan. Myhrberg onkin ainoa raahelainen, joka on saanut Raahen oman puiston sekä patsaan. Kaupungin perustaja Pietari Brahe opiskeli mm. Saksassa, Ranskassa ja Englannissa, ja teki opintomatkoja mm. Roomaan. Lisäksi hän matkusteli laajasti myös eri puolella Suomea. Ulkomaalaista matkailijaa voisi kiinnostaa oma historiallinen yhteytensä kaupunkiimme. Raahesta tulisi myös laajemmassa käsityksessä kaupungin mainoslauseessa käytetty ”minun kaupunkini”.

Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan ulkomaalaisten Suomen matkailu väheni vuonna 2008. Matkailun edistämiskeskuksen vuonna 2006 teettämän tutkimuksen mukaan ulkomaalaisten matkailijoiden suurimpia kiinnostuksen kohteita Suomessa olivat vuonna 2005 museot, laivat ja linnat, sekä linnoitukset. Raahessa ulkomaalaisten kiinnostuslistalla olivat sijalla viisi tienvarsien matkailukohteet, sijalla kahdeksan kulttuurihistorialliset museot, sekä sijalla kymmenen kansallispuistot ja luontokeskukset. Raahesta löytyy siis historiastakin kiinnostuneille ulkomaalaisille paljon kiehtovia asioita.

Kaupunkiin pysähtyminen täytyisi tehdä ”pakolliseksi” tekemällä Valtatie 8:n sivuun tarpeeksi houkuttelevia ”koukkuja”. Matkailjoita voisi kiinnostaa myös mahdollisuus päästä tutustumaan satama-alueille, onhan Raahen historia meripainotteinen.

Vanha raahelainen sanonta on ”tullista tullu”, joka kuvaa ihmisiä, jotka eivät ole syntyperäisiä raahelaisia. Sanonta on yhä yleinen. Yksi tulliportti sijaitsi lähellä nykyistä kaupungin keskustaa, josta ihmiset pääsivät kaupunkiin esimerkiksi myymään kauppatavaraa. Se oli nimeltään Pohjantulli, joka sijaitsi Reiponkadun ja Brahenkadun risteyksessä. Myös Keisari Aleksanteri ensimmäisen vastaanottokomitea järjestettiin tuolla. Sinne on päässyt Pattijoen kautta. Etelätullista pääsi tullessaan Pyhäjoen kautta.

Keskustelussa Raahen matkailuoppaiden puheenjohtajan Merja Krekilän kanssa tuli esille, että matkailijan saisi hyvin pysähtymään Raaheen selkeä, houkutteleva huomiopiste. Pelkkä nimikyltti ei riitä, vaikka ne nykyiselläänkin ovat hienoja. Myös Raahe-kylttien sijoittamiseen tulisi kiinnittää huomiota. Etelästä päin tullessa Kalajoen kohdalla on yksi Raahesta kertova kyltti, pohjoisesta päin Limingan kohdalla. Lisäksi molemmissa suunnissa on yksi Raahen ABC-liikennemyymälän mainos. 30–45 kilometriä on sopiva kaupungin ja kyltin välinen matka automatkailijan pysähtymistarvetta ajatellen.

Jopa alle sadan kilometrin säteellä Raahesta sijaitsevilla paikkakunnilla luullaan yleisesti, että Raahessa ei ole mitään matkailijaa kiinnostavaa. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa viestinnän tunnilla pidetyn Raahesta kertovan esityksen jälkeen moni opiskelija ihmetteli Raahen monipuolisuutta ja kuvissa näkyneen maiseman kauneutta. Moni kertoi pitäneensä Raahea vain läpiajopaikkana, ilman syytä pysähtyä tai poiketa. Haastatelluilla ei ollut myöskään sukulaisia Raahessa. Muutama kiinnostunut aikoi poiketa Raaheen kultuuriin tiiviin esitelmän. Markkinointia siis tarvitaan kipeästi.

Itä-Suomen matkailun edistämisen aloittamisesta uutisoitiin jo valtakunnallisessa mediasa, joten nyt olisi hyvä aika markkinoida läntisestä Suomesta jotain uutta Suomen kansan tietoon. Oulu, Kalajoki ja muutama muu lähialueen kunta ovat jo ihmisten tiedossa ja Kalajoen JukuParkin tyyliset kohteet on jo monilta osin kierretty ja koettu. Raahen tuominen selkeästi esiin Pohjois-Pohjanmaan ”uutena”, kiinnostavana kohteena, toisi Länsi-Suomen matkailuun uutta puhtia.

Raahe ei tarvitse suuria huvipuistoja tai jättimäisiä tapahtumia ollakseen houkutteleva. Tapahtumien lyhytkestoisuus myös hajottaisi ympärivuotista matkailuvirtaa. Jatkuva kaupungin kiinnostava ilmapiiri ja elämäntyyli houkuttelisivat useammin matkailijoita kaupunkiin, jotkut voisivat jopa muuttaa asumaan Raahen huomattuaan sen hyvät puolet. Majoituspaikkojen saatavuus tulisi pitää hyvänä, jotta jokainen matkailija saisi haluamansa majoituspaikan, eikä pääsisi ”karkaamaan” niiden puutteessa.

Järvelänjärvellä, valtatie 8:n levähdyspaikalla, vietettiin kesäkuussa 2009 Pellepuiston avajaisia. Levähdyspaikalla on tarjolla mm. kahvilapalveluita ja wc automatkailijoille. Järvelänjärven pysäkki on ollut myös paikallisten suosiossa lukuisine kesätapahtumineen. Paikan erilaisuus tavanomaisiin levähdyspaikkoihin verrattuna on houkuttellut paljon ohikulkuvia perheitä lapsille suunnatulla teemallaan. Idea on loistava. Levähdyspaikasta kertovia kylttejä tulisi vain olla riittävästi pysäyttämään autoilijoiden huomio. Kylttejä voisi olla enemmän, ainakin yksi isompi niin pohjoisesta, kuin etelästäkin tullessa. Laki tulee näissäkin asioissa vastaan rajoitusten muodossa. Pellepuisto tuo omalaatuisuudellaan positiivista mainosta Raahelle, mutta valitettavasti se on avoinna ainoastaan kesällä.

Matkailutottumukset ovat muuttumassa ja yhä enemmän haetaan elämyksiä ja kokonaisuksia. Lasten syys- ja kevätlomien ajankohdat vaihtelevat eri puolilla Suomea ja syyslomat voivat olla eri pituisia riippuen kouluista ja vanhempien toivomuksista. Loma-ajat ovat lyhentyneet ja tilalle on tullut pitkiä viikonloppuja, jolloin koko perhe voi lähteä lyhytlo-malle joko sukulaisiin tai muuten tutustumaan kotimaan tarjontaan.

Tapahtumien yhteyteen tulisi lisätä majoituspaketteja. Kaupunkiin tulisi vierailemaan myös niitä, joilla ei ole lähialueella majoitusta sukulaisten tai ystävien luona. Riittävän houkutteleva perhemajoituspaketti yhdistettynä tapahtumaan olisi kiinnostava ja sitä kannattaisi lähteä koko perheellä kokeilemaan. Hyvänä esimerkkinä 26.9.2009 järjestetyt Nellin ja Niilon pellekutsut, jotka saivat lähialueelta ison joukon vierailijoita Raahen liikuntahallille. Tapahtuman voisi järjestää säännöllisesti ja liittää siihen oheispalveluja kauempaa tuleville, kuten majoituksen isommillekin perheille. Eräs suuri epäkohta Raahen alueen palvelujen tarjonnassa on myös lastentarvikkeiden erikoismyymälän puuttuminen. Tähänkin palveluun parhaimmat edellytykset olisivat jollain lastentarvikkeita myyvällä ketjulla.

Nykypäivän matkailija voi nähdä Raahessa paljon historiaa edes sitä suuremmin ajattelemana. Museon rannassa olevassa kahvilassa istuskellessa ei välttämättä tule ajatelleeksi talon historiaa ruiskuhuoneena. Raahen matkailuoppaiden järjestämällä kierroksilla pääsee hyvin historian lehden syrjään kiinni. Kierrokset ovat monenikäisiä kiinnostavia ja avaavat paikallisenkin silmiä kaupungin menneisyyteen tarinoiden ja hyvin säilyneiden rakennusten osalta.

Raahen Fiialla vuodesta 1990 tehdyt koululaisten nuorisopurjehdukset ovat olleet opettavaisia ja monet kouluiän ohittaneetkin olisivat kiinnostuneita lähtemään ohjatuille merimatkoille. Fiia purjehduksineen on tuonut Raahelle myös hyvää mainetta ja osoittanut kaupungista löytyvän perinteisiin tukeutuvan matkailuvaltin. Heinäkuussa 2009 Ranta-jazzien aikaan Fiialla järjestettiininkin parin tunnin purjehduksia Raahen saaristoon. Kesällä 2009 saivat halukkaat käydä tutustumassa Fiiaan puolen tunnin ajan keskiviikkoisin. Vieraansa tai yhteistyökumppaninsa voi myös viedä merelliselle retkelle sopimuksen mukaan. Fiiaan tutustuminen sai monia kiinnostuneita liikkeelle, mutta myös muutama sanoi laivan esittelijöiden olleen poissa heidän sinne saapuessaan. Oliko kyse väärinkäsityksestä, esim. vierailuaikojen suhteen, vai oliko esittely järjestetty huonosti, se ei selvinnyt. Fiiaan ja muihinkin aluksiin olisi hyvä saada pidemmät esittelyajat, jotta tavallinen kaupunkilainenkin toisi ulkopaikkakuntalaiset vieraansa sitä katsomaan.

KUVIO 18. Raahen Fiia (Kuva Johanna Pesiö)

Opastettu kävelykierros vanhassa Raahessa paljasti kotikaupungista uusia asioita ja avasi vanhan kaupunginosan hyviä puolia ja mahdollisuuksia. Tein tutkimusta osallistuen 2.5.2009 matkailuoppaiden reittiharjoitukseen, sekä 2.8.2009 Merja Krekilän opastamalle kierrokselle. Elokuussa järjestetyllä, kesän viimeisellä kierroksella mukana oli niin paikallisia, kuin turistejakin. Monet paikalliset tuovat myös ulkopaikkakuntalaiset vieraansa mielellään tutustumiskierrokselle. Ilma vaikuttaa oleellisesti osallistujamäärään. Keisarin ja kuninkaan vierailusta 1800-luvulla tulisi kertoa kierroksilla enemmän.

Draamakierroksia järjestetään kesäisin tilattaessa. Ne ovat oppaan johdolla käytyjä vanhan kaupungin kierroksia, joihin on liitetty mukaan pienoisenäytelmiä vanhoista tapahtumista ja henkilöistä. Näyttelijät esittävät historiallisia henkilöitä vanhoine asusteineen ja elävöittävät näin tutustumiskierrosta. Vaikka tilausta niille Raahen matkailuoppaiden puheenjohtaja Merja Krekilän mukaan on, järjestäminen on ollut silti harvinaisempaa. Vuonna 2009 draamakierros jäi esittämättä, vuonna 2008 se esitettiin yhden kerran. Järjestämiseen vaikuttavat monet eri asiat, kuten näyttelijöiden saatavuus. Draamakierroksella vanhat asut, tapahtumat, paikat ja entiset raahelaiset heräävät henkiin pienoisenäytelmissä. Tämä on erittäin hyvä idea ja kiinnostaa monen ikäisiä ihmisiä.

Uutuuspalveluna kahvila Ruiskuhuoneella voi nauttia Vanhan Raahen kahvihetkestä, jolloin perinneleivonnaisten kanssa kahvitteluun yhdistetään joko vanhan Raahen kierros, käynti museossa tai Soveliuksen talossa. Idea on hyvä, mutta siitä on tiedotettu aivan liian vähän.

Raahen kulttuuripalvelujen saatavuus helpottui ja nykyaikaistui elokuussa 2009, kun Raahesalin kulttuuritapahtumien, kuten konserttien liput voi ostaa suoraan internetistä. Asiakkaan mahdollisuus samankaltaiseen majoituspakettien omatoimiseen tilaamiseen olisi järkevää tulevaisuudessa. Mikäli lippupalvelun suunnitellut raahelainen ResComi suunnittelisi juuri Raahen matkailulle räätälöidyn majoituspakettien varausohjelman, puuttuisi enää helpon järjestelmän markkinointi matkailijoille internetissä.

Lokakuussa 2009 Raahen alueen paikallislehdet uutisoivat hotelli Tiiranlinnassa toimintaa jatkettavan uusien yrittäjien voimin tavoitteenaan päämarkkina-alueen johtava asema. Hotellissa on tällä hetkellä 88 huonetta, kokoustiloja, sekä ravintolatiloja kahdessa kerroksessa. Uusilla yrittäjillä on myös käytössään edellisten yrittäjien, omien vanhempiensa

tietotaito ja kokemus, josta on hyötyä. Tiiranlinnan läheisyyteen suunnitellussa Koivuluo-
don liikekorttelissa voisi tulevaisuudessa olla myös hotelleja ja koko kaupungin matkailua
tukevia palveluja. Matkailutoimisto saisi näyttävät ja matkailijan helposti löydettävissä ole-
vat tilat mahdollisesti toteutuvasta rakennuksesta. Muitakin mahdollisuuksia olisi mietittä-
vä. Hotelli Tiiranlinna tulee nousemaan uudelleen suureen suosioon niin kaupunkilaisten,
kuin matkailijoidenkin keskuudessa. Matkailijoiden kannalta hotelli on helppo löytää heti
kaupunkiin kääntyessä ja paikallisia tuskin tarvitsee houkutella kovin paljon
iltaviihdetarjonnan perään. Monet saapuvat paikalle jo nostalgisen tunnelman perässä,
koska Tiiranlinna oli Raahen suosituimpia viiheravintoloita 1990-luvulla.

Keskustassa lähivuosina kunnostettu Härkätorin puisto on tuonut kaupungille ja sen
asukkaille uutta viihtyvyyttä ennen keskeisimmän puiston ollessa niin ränsistynyt ja vailla
parempaa käyttöä. Puisto oli lähinnä ohikulkupaikka, jossa vain pieni kaupungin
vähemmistö vietti aikaansa. Puisto muutettiin hiekkapohjaisesta lätäkköisestä alueesta
viihtyisäksi laatoittamalla ja lisäämällä kukkapylyväitä kesäksi. Uusi kahvila katettuine
terasseineen tarjoaa kauniimman ja turvallisemmankin ympäristön lastenkin oleskella.
Pitkään kävelykatuun yhdistettynä, runsaan palvelutarjonnan ohella, keskusta sai myös
uuden matkailuvaltin. Härkätorin puistoa tulisi tarjota matkailijoille kaupungin matkailu-
esitteissä ja kaupungin muussa mainonnassa ja markkinoida sitä rauhallisena, viihtyisänä ja
turvallisena paikkana, jossa palvelut ovat käden ulottuvilla. Oman persoonallisen lisänsä
viihtyvyyteen tuo myös kaupungin järjestämät kesäiset katusoitajat, joiden idean keksi
yrittäjä Merja Hammar.

Vuonna 2008 matkailijoita tuli eri kaupungeista ympäri Suomea viettämään Raahen kan-
sallisia kotiseutupäiviä. Tapahtuman lähelle tuomisessa onnistuttiin erinomaisesti, sillä
esimerkiksi Härkätorin puiston kylien tori-tapahtuma keräsi myös paljon kiinnostuneita
paikallisia, jotka eivät muuten osallistuneet kotiseutupäivien ohjelmaan.

Mannisen mukaan Raahessa tehtiin vuonna 2009 yhteistyötä usean tahon kesken matkailun
hyväksi. Huhtikuussa 2009 kokoontui kymmenhenkinen ryhmä tekemään Raahen matkai-
lun kehittämissuunnitelmaa. Kuitenkin marraskuussa 2009 Raahen matkailutoimisto lak-
kautettiin ja matkailun kehittäminen jätettiin ns. tyhjän päälle.

Raahe on viehättävä, koko ajan kasvava pikkukaupunki, joka ruuhka-aikanakin vaikuttaa suuremmasta kaupungista tulleen vieraan näkökulmasta uneliaalta. Raahen rauhallisuus, turvallisuus ja palvelujen määrä ja laatu lyhyin välimatkoin tarjoavat jo pelkästään asukkailleen miellyttävän ympäristön olla ja elää. Raahen on helppo vakuuttaa kaupunkiin saapuneet matkailijat ja toivottaa heidät uudelleen tervetulleeksi.

8 RAAHEN MATKAILUN JA MATKAILUTUOTTEIDEN KEHITTÄMINEN TULEVAISUUDESSA

Raahe on merikaupunki ja ollut aina yritteliäs kuljettamaan monenlaista tavaraa kotisatamaan ja -satamasta. Matkustajaliikennettä ei ole hyödynnetty yhtä suuressa määrin, mikä tutkimukseni mukaan ihmetyttää monia. Esimerkiksi merenkulkuasioihin perehtynyt taho voisi tutkia mahdollisuuden matkustajaliikenteen aloittamiseen. Uusi matkailuvaltti voisi olla useiden purjehdusten järjestäminen kaupunkilaisille ja matkailijoille. Purjehduksilla voisi olla mukana vanhan ajan henki esimerkiksi henkilökunnan asujen muodossa. Kaupunkioppaiden tekemää työtä voisi laajentaa merelle vanhojen raahelaisten merimiestarinoiden muodossa.

Tutkimukseni mukaan Valtion Rautateiden suoran matkustajayhteyden puuttuminen Kokkolasta Ouluun rannikkokaupunkien, kuten Kalajoen ja Raahen, kautta vaikuttaa myös osaltaan Raahen matkailuun. Junayhteyksien myötä uusien matkailijoiden Raahen saapuminen olisi helpommin saavutettavissa. 1940-luvulla kaupunkiin pääsi junalla, miksi siis ei yhä. Toki riittävän kiinnostavien ja houkuttelevien vetonaulojen takia kaupunkiin tultaisiin muutoinkin kuin pelkästään junalla. Selkeän matkailijasegmentoinnin tekeminen auttaisi Raahen matkailumarkkinointia, koska sillä saataisiin selville juuri mitä tai keitä kaupunkiin ollaan hakemassa.

Raahen matkailijoita houkutteleva tervetuloportti voisi olla esimerkiksi Valtatie 8:n laidalla oleva suuri monumentti, joka kertoo valtatieä matkustavalle hänen tullessaan kaupunkiin. Portti olisi puusta tehty ja valkoinen, puoliksi auki ja ympärillä voisi olla esimerkiksi merikasvillisuutta, kiviä ja hiekkaa. Lisäksi portissa olisi lyhyt, houkutteleva kirjallinen tervetuloivotus kaupunkiin tutustuvalla. Autolla matkustava henkilö kiinnittäisi helposti huomiota siihen. Raahessa yksi hyvin säilynyt katettu portti on Myhrbergin puiston laidalla sijaisevan Sovion talon pihalta tullessa Brahenkadulle. Porttia voisi käyttää mallina tervetuloportille kaupunkiin tullessa esim. Valtatie 8:aa Oulusta päin.

Valtatie 8:aa tullessa Raahen etelästä päin tulee vastaan viime vuosina uudistettu kyltti, joka ilmoittaa Raahen kaupungista. Kuitenkaan tämä kyltti ei varsinaisesti kutsu

kääntymään kaupunkiin, eikä juuri erotu puiden ja risujen seasta. Kyltin ympärille tulisi tehdä näyttävät istutukset ja laatoitukset, jolloin kyltin näkevä ymmärtää tulleensa kyltissä kerrottuun kaupunkiin. Kyltti myös erottuisi paremmin ja näyttäisi houkuttelevammalta. Kyltti itsessään on hieno, selkeä ja taidolla suunniteltu, kyltin ympäristö vain kaipaa kasvojenkohotusta. Myöskään kaupunkiin johtava tie ei varsinaisesti houkuttele ruskeine rakennuksineen. Niin sanottu ”matkailutie” miellyttäisi silmää enemmän. Rakennusten ympäristön viihtyvyyteen panostaminen vaikuttaisi positiivisesti asiaan.

Raahen Pattijoella 19. elokuuta 2009 avajaisia viettänyt ABC-liikennemyymälä pysäyttää niin pohjoisesta, kuin etelästäkin tulevia matkailijoita. Sen parkkialue olisi oiva paikka pystyttää huomiota herättävä ja kiinnostava mainos- ja/tai infotaulu, jossa olisi kuvia ja lyhyt kuvaus Raahesta ulkopuolisille. Taulussa voisi olla osio vaihtuville tapahtumille, eli kesällä ja talvella omansa. Myös paikkakuntalaiset voisivat käyttää sitä hyödyksi. Siihen sopisi yksi hyvä, joko jo käytössä oleva tai aivan uusi, kaupunkia kuvaava mainoslause. Jo käytössä olevista se voisi olla ”minun kaupunkini”.

Raahen kaupungin Internet-sivuilla tulisi olla animoitu kuvaesitys Raahesta. Kuvaesitys täydentäisi jo sivuilla olevia panorama-esityksiä. Kuvaesityksen tulisi olla esillä heti etusivulla, jotta sitä ei tarvitsisi etsiä eri linkkien kautta. Kesällä kuvatessa videossa olisi kuvaa merestä, vanhoista arvokkaista taloista ja nykypäivän asioista, kuten lasten liikennepuistosta, Fantin uudesta kesäteatterista ja Pekanpäivien illanvietosta. Pikkulahden siistit ja hyväkuntoiset päällystetyt pyörätiet rullaluistelijoineen ovat nykyaikainen näky kauniissa merimaisemassa. Videossa kannattaisi jättää vähemmäksi pelkkien vanhojen talojen kuvaaminen, koska ne eivät kiinnosta ihmisiä tai tuo matkailijoita kaupunkiin. Videossa tulisi olla erilaisia ihmisiä kiinnostavia asioita, ei pelkästään rakennuksia historiasta kiinnostuneille. Taustalla kuuluisi musiikkia tai lyhyt sanallinen esittely, jonka kieleksi voisi valita suomen, englannin, ruotsin tai saksan. Videota kuvatessa tulisi ajatella kohteiden persoonallisuutta ja näyttävyyttä, esimerkiksi monet historiallisesti arvokkaat rakennukset eivät ulkopuolisesta ole kovin houkuttelevan, eivätkä arvokkaan näköisiä.

Elokuva tai lyhytelokuva vanhan Raahen elämästä olisi monia kiinnostava ja erilainen idea. Elokuva etenisi kertojan mukana paikasta toiseen, jossa näytettäisiin rakennus tai muu paikka nykykunnossaan. Tarina heräisi eloon kertojan aloittaessa kertomuksensa, jolloin kuvaan astuisivat vanhan ajan ihmiset pukuineen ja tapoineen. Elokuvassa voitaisiin

käsitellä suppeampaa aihetta, tiettyä aikaa tai teemaa, jolloin niitä voitaisiin tehdä kokonainen sarja. Paikalliset opiskelijat voisivat toteuttaa sen yhteistyössä. Lybeckerin koulun opiskelijat voisivat valmistaa asut ja toteuttaa somistuksen vanhan ajan tyyliin. Ammattiopiston opiskelijat voisivat tehdä tarvittavia lavasteiden rakennustöitä, valmistaa pidoissa tarjottavat ruoat ja leivonnaiset, sekä kampaajaopiskelijat tehdä vanhanaikaiset kampaukset.

Paikallislehdessä voisi järjestää kilpailun, jossa pyydetäisiin raahelaisia kertomaan, mitä he kertoisivat matkailijalle Raahesta. Selviäisi, mitä paikkoja matkailijalle näytettäisiin ja mistä tapahtumista kerrottaisiin ensimmäisenä, ilman kaupungin ja matkailutoimen kulttuurilehtisiä ja mainoksia. Samalla selviäisi, ovatko asiat riittävän hyvin paikallisten tiedossa, vai pitäisikö matkailun markkinointia lähteä rakentamaan ensin sisältä päin.

Paikallinen mies toi ulkopaikkakuntalaisen vieraansa tutustumaan Raaheen opastetulle vanhan kaupungin kierrokselle. Omat ulkopaikkakuntalaiset vieraamme vietiin keskustaan ostoksille ja nauttimaan Härkätorin kahvilasta, sekä syömään tornitalon ravintolaan. Vieraat osasivat arvostaa tornitalosta avautuvaa maisemaa. Myös eräs Oulusta käymässä ollut vieraamme halusi Raaheen ostoksille juuri kaupungin rauhallisuuden ja hyvän valikoiman vuoksi. Vaatekaupoissakaan ei tarvinnut jonottaa kauaa sovituskoppiin, mitä isomman kaupungin asukas arvosti.

Hotelleissa ja muissa majoituspaikoissa voitaisiin toteuttaa kysely matkailijoille esimerkiksi jonkin oppilaitoksen harjoitustyönä, josta olisi hyötyä matkailijoiden tarpeiden kartoittamiseksi. Myös hotellien ulottumattomissa olevat matkailijat, kuten sukulaistensa luona lomailevat, tulisi saada kyselyn piiriin.

Raahessa syksyisin järjestettävät lasten kulttuuriviikot voitaisiin jakaa useammille viikoille ja laajentaa niistä valtakunnalliset, sekä vakiinnuttaa Raahe järjestäjänä. Suomalaisten lasten hiihtolomien jakaantuessa useille eri viikoille, olisi mahdollisuutena järjestää vastaava tapahtuma pitempikestoisena Raaheen siirtämällä se kevätlomien ajankohtaan helmimaaliskuulle. Tapahtumaan voisi kuulua ohjelmaa lapsille laidasta laitaan jo järjestettyjen toimivien ideoiden lisäksi, sekä lisätä esimerkiksi uutuustarjontaa, kuten Putte Possu-teatteriesitykset. Musiikki olisi vahvana osana jo raahelaisten oman osaamisenkin pohjalta. Myös erityislapset olisi huomioitava. Näin paikallisten osallistujien kulttuuriviikkotarjonta

kasvaisi ja pidempi tapahtuma toisi hyvän perhelomavaihtoehdon kaikille suomalaisille loskaiseen kevääseen.

Henkilökohtaista matkailijakäyttäytymistä tutkiessa tuli esille monia asioita, mitkä herättivät ajatuksia. Lomaillessa uuteen kaupunkiin saapuessa ensimmäisenä etsittiin majoituspaikkaa, jos sitä ei oltu ennalta varattu tai etsitty esimerkiksi internetin kautta. Majoituksen löytymisen jälkeen etsittiin ruokailupaikka, joka yleensä valittiin ensimmäisten eteen tulevien kylttien ja katumainosten perusteella. Seuraavaksi tutkittiin kaupungin viihdetarjontaa. Oli se sitten museoita, taidenäyttelyitä, lapsille tarkoitettua ohjelmaa tai ostoksilla kiertelyä, ensimmäisenä eteen tulevat vaihtoehdot valittiin helposti.

Monet kiinnostavat kohteet voivatkin jäädä kokonaan matkailijan saavuttamattomiin, koska niistä saa tietoa vain kaupungin matkailutoimistosta tai muusta erikoispaikasta. Siksi muissakin paikoissa kuin hotelleissa, myös ravintoloissa, olisi hyvä olla informatiivista materiaalia kaupunkiin liittyen. Ohjelmalehtisiä tulisi olla saatavilla muulloinkin, kuin kesäisin. Suurimpien kauppojen aulatiloihin (esim. Raahessa Prisma tai Citymarket) voisi olla erikseen matkailijaa lukemaan houkuttelevia pisteitä.

Matkailija saisi tietoa kaupungista ja sen mahdollisuuksista enemmän, kuin pelkästään kävelemällä kauppojen ja muutaman patsaan ohi. Matkailija ei osaa kysyä paikallisilta mitä heillä olisi tarjota juuri hänelle, eikä paikkakuntalainen erota yleensä matkailijaa muiden joukosta. Suomalaiseen luonteeseen ei myöskään kuulu tuntemattomille jutteleminen, joten matkailija harvoin edes uskaltaa kysyä jos häntä jokin askarruttaa.

Matkailutoimiston sijaitessa aiemmin Raahen keskustassa, sen saavutettavuus oli erittäin hyvä. Moni järkyttyi lukiessaan matkailutoimiston lakkauttamisesta paikallislehdestä. Asiaa on selvästi ajateltu vain lyhyen aikavälin säästöjen synnyttämiseksi, eikä olla ajateltu sen vaikutuksia pidemmällä aikavälillä. Tiedon levitessä muihin kaupunkiin, vaikuttaa se myös lähiaikana tehtyyn Raahen imagonkohottamissuunnitelmaan epäsuotuisalla tavalla. Jatkossa matkailutoimiston avaaminen jonnekin Raahen olisi erittäin tärkeää, matkailijoita ja muita toimiston palveluja tarvitsevia ei saisi jättää palvelematta.

Henkilökohtaisesti tutkimusta tehdessäni astuin jonkin matkailijasegmentin osaan ja lähimmäksi osui ostosmatkailu. Lähivuosina tehtyjen kotimaan matkojen yhdistävänä

tekijänä nousi esille matkustusmotiivi, joka oli aina joko sukulaisvierailu tai ostosmatka, tai yhdistetty sukulais- ja ostosmatka johonkin Suomen kaupunkiin. Raahelaisena asukkaana asiaa tutkiessa ostosmatkailu nousee myös ensimmäisenä esiin Raahen alueen vetovoimatekijöistä. Raahessa viime vuosina suurimmat segmentit ovat olleet liike- ja kokousmatkailijat. Palvelut ovat kehittyneet viime vuosina laajasti, joten ostosmatkailijat olisivat sopiva markkinointikohde matkailun parantamiseksi. Osa ostosmatkailijoista on päiväkävijöitä, mutta saadakseen myös pidemmän aikaa viipyviä ostosmatkailijoita, tulisi oheispalvelujen ja matkailupakettien olla kehitettynä valmiiksi.

Matkailija odottaa nykyään Internetin aikakaudella saavansa kaiken helposti, usein jopa yhdellä puhelinsoitolla tai hiiren klikkauksella. Tavoitettavuutta hidastaa keskeneräisyys. Vaikka kaikki matkailijan tarvitsemat palvelut, kuten majoitus, aktiviteetit (esim. kulttuuri- tai ostoskohteet), ruokapalvelut ja muut viihdepalvelut olisivatkin periaatteessa helposti saatavilla ja lyhyenkin välimatkan päässä toisistaan, itse kaiken järjestäminen voi tuntua työläältä. Matkailija voi jopa jättää saapumatta, koska ei viitsi järjestää ihan kaikkea itse. Jos ostosmatkailijalle olisi järjestettynä sopiva paketti majoituksineen ja mahdollisine iltaviihdelippuineen, sekä muuta oheistoimintaa, paketti olisi helppo ostaa kokonaisuudessaan. Varsinkin perheelliset osaavat arvostaa näitä asioita, jolloin valitseminen on tehty helpoksi kahdesta tai kolmesta vaihtoehdosta, jolloin asiakkaan ei tarvitse kuin tulla paikalle ja maksaa.

Raahen ravintolatarjonnasta olisi hyvä olla selkeä esite, jossa kerrottaisiin ruokailumahdollisuuksista kaupungissa. Ravintolat ryhmiteltäisiin aukioloaikojensa mukaan, esimerkiksi ainoastaan kesäaikana tai päivisin auki olevat. Lyhyet, jokaisen yrityksen itse esittämät persoonalliset kuvaukset ravintolasta ja sen tarjonnasta olisivat houkuttelevia ja informatiivisempia, kuin pelkät yhteystiedot. Joidenkin ravintoloiden ruokalistalle voisi myös kuulua kaksi tai kolme kertaa vuodessa vaihtuva varta vasten suunniteltu perinteinen raahelainen menu.

Uusia liikehuoneistoja rakennetaan, mikä on hyvä, mutta vanhojakin voisi käyttää hyödyksi. Pattijoen keskustassa tyhjillään oleva ravintolakiinteistö olisi omiaan esimerkiksi HopLop-lastenjuhliä järjestävän ketjun käyttöön. Tiloissa on keittiö ja grilli-mahdollisuudet juhlien ravitsemispuolta varten sekä tilaa lastenjuhlien järjestämiseen. Sijainti on myös keskeisyydessään hyvä ja voisi tuoda asiakkaita myös kauempaa sekä lähialueen kunnista.

Pohjois-Suomessa ja usean sadan kilometrin säteellä Raahesta toimii vain Oulun ja Kuopion HopLop, joten asiakaskuntaa olisi tarjolla suurelta alueelta. Etelään päin mentäessä seuraava ketjun toimipiste on vasta Tampereella. Ketjun toiminta on usein varmempaa, kuin yksityisen yrittäjän ja mainonta laajempaa.

Raaha saisi lisää kaupunkimaisia palveluja, sekä kotona ajanpuutteen, taitojen tai voimien puutteen vuoksi juhlien järjestämiseen kyllästyneet perheet voisivat helposti saada valmiit palvelut omalta lähialueeltaan. Myös muita lastentapahtumia järjestettäessä saataisiin lisää matkailijoita kaupunkiin. Mielestäni tapahtumien tulisi olla ympäri vuoden esitettäviä, eikä riippuvaisia ainoastaan kesän ilmoista. Mannerheimin lastensuojeluliiton kanssa voitaisiin järjestää yhteistyössä erilaisia tapahtumia ja tempauksia.

Hautausmaa- ja muista opastetuista kierroksista tulisi kirjoittaa paikallislehtiin enemmän artikkeleita, jotta ne olisivat paremmin ihmisten tiedossa ja voisivat houkutella paikalliset tuomaan vieraitaan niihin. Monilla raahelaisilla on virheellinen käsitys opastettujen kierrosten luonteesta; niitä luullaan tylsiksi, pelkästään numero- ja arkkitehtuuri- ym ns. ”nippelitietoa” jakaviksi koulutusmaisiksi kävelyretkiksi. Reittien tarkoitus on tuoda paikallishistoriaa ihmisten tietoon kertomalla elävästi vanhoista tapahtumista ja entisajan raahelaisten elämästä. Kierrokselle osallistuttua voitiin kuitenkin todeta, että se oli kaikkea muuta kuin tylsä oppaan kertoessa ihmisläheisistä asioista enemmän, kuin pelkästään helposti unohtuvista vuosiluvuista. Kierros kesti noin tunnin, joka osallistujien mukaan tuntui niin lyhyeltä ajalta, että heti perään oltaisiin voitu tehdä toinen kierros. Tilausta siis kierroksille on ja asiakkaat ovat olleet aina tyytyväisiä. Lehtimainontaa lisäämällä paikalle saataisiin uusia ihmisiä.

Majoituspaikkoja tulisi lisätä. Vanhoihin puutaloihin tulisi tehdä kuntokartoitus ja määrittää remontointimahdollisuudet. Hotelli- ja majoitustilojen kysynnän jatkuvasti kasvaessa saataisiin hyödynnettyä myös vanhaa kulttuuriperintöä niiden käyttömahdollisuuksien mukaan. Matkailija arvostaisi perinteistä puutaloidylliä ja siihen liitettyine nykyajan mukavuuksineen voisi palata uudestaan takaisin elämään hetken vanhassa kaupungissa ja samalla nauttimaan uuden kaupungin tarjonnasta.

Myös muissa kaupungeissa, kuten esimerkiksi Siilinjärvellä vanhoja rakennuksia on remontoitu hotellivieraiden tarpeisiin sopiviksi. Raahen hitaasti rapistumaan jätettyjen

puutalojen elämä saisi uuden alun ja uuden tarkoituksen kasvattaa kaupungin viihtyisää imagoa sekä tarjota tarpeellisia majoitustiloja niistä kiinnostuneille. Ideaa voisi myös viedä pidemmälle lisäämällä niihin erilaisia palveluja. Toisten, majoitukseen korjattujen talojen matkailijoiden ruokailut, kuten aamiainen, järjestyisi lyhyen matkan päässä uudenaikaisella hotellilla. Toisten majapaikkojen tiloista riippuen voisi järjestää vanhanaikaisen kestikievarityyppisen majatalotoiminnan ruokailuineen. Raahessa on paljon historiaa, jota voi ja kannattaa käyttää hyödyksi matkailupalveluja suunniteltaessa.

Mahdollisesti tulevaisuudessa kaupunkiin rakennettavan hotellin omistajaksi olisi hyödyllistä tulevan jonkin suomalaisen hotelliketjun. Ketjuilla on käytössään valmiit konseptit ja ne ovat jo saavuttaneet näkyvyyttä ympäri maan. Esimerkiksi Sokos-ryhmän hotelleilla on käytössään S-ryhmän edut niin majoituksessa, kuin ravintola- sekä viihdepalveluissaan, joka kiinnostaisi myös paikallisia ravintola-asiakkaita. Lisäksi S-ryhmän ympäri Suomen ilmestyvässä lehdessä Raahen majoituspakettien sekä niihin liittyvien tapahtumien markkinointi tulisi laajasti ihmisten näkyville. Myös raahelaiset itse kulkevat lehdissä ilmoitettujen tarjouksien perässä.

Hotelli Tiiranlinnassa menneinä vuosina järjestetyt tanssit olivat suuressa suosiossa. Raahen ja lähiympäristön ihmiset tarvitsisivat oman tanssipaikan, joka toisi kävijöitä kauempaakin. Tiiranlinnan tiloihin järjestettynä tansseihin voisi yhdistää majoituspaketteja. Lasiseinin katettu tanssipaviljonki tai -lava menestyisi hyvin tilavalle paikalle meren läheisyyteen rakennettuna niin kesällä, kuin talvellakin. Laadukkaiden esiintyjien valikoima ja hyvät järjestelyt nostaisivat paikan Pohjois-Suomen tanssilavojen kärkeen hyvän sijaintinsakin puolesta. Nimi voisi olla esimerkiksi ”Raahen tanssipaviljonki”. Vanhalle paloasemalle on etsitty yrittäjää ja yritysidea. Jopa ravintolaakin on ehdotettu. Tämä paikka olisi hyvä yhdistetylle ruoka- ja tanssiravintolatoiminnalle. Tila olisi hyvällä paikalla meren rannassa rantatorin laidalla, mutta vaatisi ainakin kunnostamisen ja tanssilavan rakentamisen.

Posliinikoirien valmistaminen lakanee pian. Ne ovat olleet erittäin suosittuja matkamuistoja ja lahjaesineitä niin matkailijoille, kuin paikallisille ihmisille. Tällaiselle yrittäjälle olisi nyt siis tilausta perinteen jatkumisenkin takia. Joku jatkamisesta kiinnostunut voisi pyytää apurahaa jatkamista varten. Lisää matkamuistoja tai Raahen mieleen tuovia esineitä tulisi jatkossakin kehittää. Vuonna 2009 Raahe-tuotteiden lahjatavara-kehittämis-

kilpailun voitti yleisöäänin Margit Mäntysola-Korpelan suunnittelema Raahen museota esittävä kesäinen kassi. Matkamuistokilpailun voitti Tuija Rajamäen sukelluspukukynttilä. Myös hotelleissa tulisi olla omat myymälänsä raahelaisille tuotteille ja matkamuistoille.

Koru-alaa taitaville annettaisiin tehtäväksi Raahe-aiheisen korusarjan kehittäminen. Raahen omaa korusarjaa sävyttäisivät ainakin merellisyys ja pohjois-suomalaisuus, sekä Raahen perinteet. Purjelaivakauden eräänlaisen nähtävyyden sanottiin olevan Durchmanin kauniin tyttären, ”Durchmans Fiian”. Hänet voisi myös yhdistää tähän ideaan. Kaupungin vaakunassa oleva hevosaihe sopisi etenkin riipuksiin. Keisarin vierailusta vuonna 1819 muistoksi jäänyt keisarillisen suudelman saaneen raahelaisen pikkutyön hiuskiehkurasta punottu koru voisi toimia myös mallina.

Raahen Rantajatsseille halutaan saada tulevaisuudessa lisää matkailijoita. Vuoden 2009 jatsseille osallistujien määrä ylitti odotukset, suosion syynä pidetään kotimaisten artistien kirjoa. Rajatsi ry sai 2009 heinäkuussa opetusministeriöltä 15 000 euron avustuksen, jolla on tarkoitus kehittää jatsien tuotteistamista. Paikallisena asukkaana olen tutustunut tuskin koskaan jatsien ohjelmatarjontaan, enkä ole kuullutkaan mahdollisista aiemmista Rantajatsi-tuotteista. Kulutustavaroista T-paidat eivät ole kovin myyviä tuotteita, vaan tulisi keksiä jotain muuta jatsihin liittyvää. Parhaiten tuotteistamista osaisivat ajatella jatsella säännöllisesti vierailevat henkilöt kertomalla tarpeensa tuotteiden suhteen. Majoituspaketit pääsylippuineen Rantajatsien aikaan merellisessä Raahessa toisivat lisämyyntiä.

Snyderin (2003) kirjoittamasta pienestä Suomi-oppaasta löytyy tietoa muutamasta Suomen suurimmasta kaupungista, Raahea lähimpänä Oulu. Raahesta voisi kirjoittaa vastaavanlaisen oppaan englanniksi yhtä viihdyttävällä kirjoitustyyllillä. Faktatiedot voitaisiin esittää mielenkiintoisella tavalla huvittavien karikatyyrien säestyksellä ja saada näin lukijan mielenkiinto. Kirjan kirjoitustyyli olisi mielekkäämpää luettavaa, kuin tavallisissa faktatietoa esittävässä oppaissa. Suomessa asuu ja matkailee paljon englantia puhuvia ja ymmärtäviä ihmisiä, joten kirja voisi olla saatavilla missä kaupungissa tahansa. Se voitaisiin lisätä myös pdf-tiedostona Raahen kaupungin, matkailutoimiston tai Raahen matkailuoppaiden internet-sivustolle.

Markkinoilla on yleensä hyvä tunnelma, jota voisi vielä parantaa lisäämällä sinne enemmän lapsille suunnattua ohjelmaa, kuten ponijalua. Markkinat ovat enemmän paikallisten ”ostosmatkoja”, kauempaakin tuleville olisi hyvä järjestää omiaan. Oulaisissa syksyllä 2009 järjestetty kauppatapahtuma näytti esimerkkiä kaupungin yritysten hyvästä yhteistyökyyvystä ostostapahtuman järjestämisessä. Raahessa voitaisiin myös pidentää kauppojen aukioloaikoja useina viikonloppuina jonkin tapahtuman nimissä. Ihmisiä riittäisi kello 24:ään saakka, koska he innostuisivat erikoisen myöhäisestä ajasta tehdä ostoksia ja nauttia samalla kaupungin ilta- ja yöelämästä.

Tapahtumassa tulisi olla muutakin, kuin avoimet kauppojen ovet. Esimerkiksi ravintolat ja pikaruokaravintolat voisivat antaa oman panoksensa ja rakentaa tapahtumaan liittyen oman houkuttelevan tarjouksensa isoon ja pieneen nälkään. Tapahtuman voisi yhdistää esimerkiksi jouluvalojen sytyttämiseen ja/tai joulukadun avajaisiin.

Joulukuussa 2008 eri tahojen koristelemat puut Härkätorin puistossa toivat kaupunkikeskustalle uudenlaista viihtyvyyttä ja ulkonäköä, sekä toivat ihmisille hyvän mielen päivittäin kaupungilla liikkeessään. Myös jouluostosmatkapakettien kehittäminen ja myyminen turisteille on tuottava idea, jos vain paketit ovat riittävän houkuttelevia ja kattavia majoituksineen ja muine oheispalveluineen. Ostosmatkailuesitteessä olisi kuva kauniisti koristellusta Härkätorin puistosta, sekä siinä toivotettaisiin matkailija tervetulleeksi hoitamaan joulustressiään ja –ostoksiaan täyden palvelun Raahen.

Monet asiat vuosien 2000–2005 Raahen alueen matkailun kehittämissuunnitelmasta ovat vielä samalla tolalla. Hyviä ideoita on esitetty, niiden toteuttaminen vain ontuu. Henkilökohtaisesti tutkimustuloksia opinnäytetyöhön kirjatessa todettiin useita niistä jo esitetyn kymmenisen vuotta sitten tuossa suunnitelmassa. Asiat eivät ole siis muuttuneet. Yksi niistä on juuri kaupungin katoaminen valtatie sivuun ilman mitään kylttiä tai muuta kaupunkiin houkuttelevaa.

Kaupunki tarvitsee ideoiden lisäksi jonkun niitä toteuttamaan. Vastustelijoita löytyy aina, eikä heitä saa liikaa kuunnella. Kehittyvä kaupunki tarvitsee joitain uudistuksia ja se myös kysyy rahaa. Asioiden priorisointi olisi paikallaan. Niin paljon kuin kaupunkilaiset pitävätkin kaupungistaan sellaisenaan, ei se saisi olla este kehitykselle. Kehitys tuo kuitenkin mukanaan myös uusia työpaikkoja ja palveluja, sekä uusia matkailijoita niitä käyttämään.

Lyhyiden lomien, kuten pitkien viikonloppujen markkinointi kannattaa. Raahen kaupunki, jossa on kaikki tarpeellinen ja mahdollisuus rentoutua vaikka kävelemällä sivummas keskustasta. Lomailija saapuu rauhalliseen pikkukaupunkiin tavallisen elämän keskelle ja pääsee samalla rentoutumaan ja nauttimaan kaikesta palvelutarjonnasta ilman suuria turistijoukkoja ja suurten turistikohteiden hälinää. Siinä Raahen vahvuus numero yksi. Yhdistetty kaupunki- ja rentoutusloma.

Tutkimukseni mukaan ns. vanhanaikaiset keinot toimivat yhä myös matkailun ja matkapakettien markkinoinninkin suhteen. Sanotaan, että tyytyväinen asiakas kertoo hyvästä palvelu- ym. kokemuksesta kolmelle tuttavalleen, kun taas huonosta yhdeksälle tuttavalleen. Siksi kaupungin markkinoimisen potentiaalisille matkailijoille tulisi lähteä ”sisältä päin”. Raahelaisten tulisi arvostaa kaupunkinsa hyviä puolia ja kertoa niistä eteenpäin. Palvelualoilla työskentelevien ja matkailijoiden(kin) kanssa tekemisissä olevien henkilöiden ystävällisyys ja avuliaisuus ovat hyvää mainosta kaupungille, ja se voikin houkuttaa matkailijan kaupunkiin uudestaan.

Olen oppinut todella paljon asioita omasta kotiseudustani ja elinympäristöstäni opinnäytetyötä tehdessä. Työ osoittautui todella mielenkiintoiseksi, se on saanut jo hyvää palautetta eri tahoilta. Onnistuin mielestäni erittäin hyvin: työ on ensimmäinen laatuaan, mielenkiintoinen, selkeästi kuvitettu ja tulevaisuuteen katsova, sekä siitä on rajattu tarpeettomat asiat pois. Tarpeettomina ulkopuolelle jäivät raha-asiat juuri työn kokonaiskuvan vuoksi. Kiinnostavaa tutkimusta voisi jatkaa esimerkiksi syventymällä tarkemmin johonkin tiettyyn, lyhyempään ajanjaksoon tai matkailupakettien ja -tuotteiden tuotesuunnitteluun historiatiedon pohjalta. Toivon, että opinnäytetyöstä on hyötyä jatkossa ja että se saa ansaitsemaansa arvostusta.

LÄHTEET

Aaltonen, H. & Turunen, E. Kirjastovirma 2001-2005. Vanha Raahe. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.kirjastovirma.net/vanharaahe/historiaa. Luettu 15.5.2009.

Acerbi, G. 1804. Matka halki Suomen v.1799. Suomea koskeva osa teoksesta Travel through Sweden, Finland and Lapland to the North Cape. Toinen painos 1983. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset.

Ahtola, J. & Hovi, K. & Kero, R. & Kostiainen, A. & Kuparinen, E. & Lehti, M. & Salmi, H. & Syrjämaa, T. 1994. Matkakuumetta. Matkailun ja turismin historiaa. Julkaisu n:o 31. Turun yliopiston historian laitos.

Albanese, P. & Boedeker, M. 2002. Matkailumarkkinointi. Helsinki:Edita Prima Oy.

Anttila, A-H. 2008. Suomalaisen arjen historia. Osa 4 Hyvinvoinnin Suomi. Porvoo: WSOY.

Broman, N. 2008. Rakastetut retrohahmot seikkailevat taas.WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://utain.uta.fi/2008k/5/46427.html>. Luettu 15.5.2009.

Fennica.net. 2001. Rakennukset ja infrastruktuuri:Raahe. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.fennica.net/f/315/3.htm. Luettu 18.7.2009.

Forss, A. & Toivanen, P. 1990. Raahen tienoon historia osa 1. Salon emäpitäjän ja Raahen kaupungin historia esihistoriasta isonvihan loppuun. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat.

Hemmi, J. 1993. Oppikirja kotimaan matkailusta.Vapaa-ajan konsultit. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Heinonen, V. 2008. Suomalaisen arjen historia. Osa 4 Hyvinvoinnin Suomi. Porvoo: WSOY.

Honka, M. 2009. Puhelinhaastattelu 5.12.2009.

Impola, H. 1995. Pattijoki. Kylästä seurakunnaksi ja kunnaksi.

Kesti, M. 2009. Satama tutuksi. Raahen Seutu 14.9.2009.

Kostiainen, A. 2006. Muuttuva matkailu – tietoa matkailusta ja matkailuelinkeinoista 3-4/2006. Kulttuurilla vetoa matkailuun. Turun yliopisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.matkailu.org. Luettu 18.5.2009.

Krekilä, M. 2009. Raahen matkailuoppaiden puheenjohtajan henkilökohtainen haastattelu 2.8.2009. Raahe.

Lahti, H. 2002. Godd dag, Herr Patrún. WWW-tiedosto. Saatavissa: <http://edu.raahe.fi/yhdistykset/matkailuoppaat/index.html>. Luettu 15.5.2009.

Levón, M. 1971. Pappaja ja talonpoikia. Historiallisia kertomuksia Pohjois-Pohjanmaalta Saloisten pitäjältä. Saloisten kotiseutu- ja museoyhdistys ry. Oulu: Kustannusosakeyhtiö Pohjoinen.

Levón, M. 1974. Saloisten asukkaita ja elämää. Saloisten kotiseutu- ja museoyhdistys ry. Oulu: Kustannusosakeyhtiö Pohjoinen.

Manninen, S. 2009. Henkilökohtainen haastattelu 9.12.2009.

Matkailun edistämiskeskus. 2006. Matkailukohteiden kävimäärät 2005. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.mek.fi. Luettu 5.8.2009.

Mattila, H. 24.7.2008. Pooki-sanomat. WWW-tiedosto. Saatavissa: <http://edu.raahe.fi/yhdistykset/matkailuoppaat>. Luettu 18.5.2009.

Mattila H. & Vainio H. 2009. Tuuppa käymään. Mamselli- ja herrainpuku. Pohjoisen Opas-lehti 3/2009. WWW-tiedosto. Saatavissa: <http://edu.raahe.fi/yhdistykset/matkailuoppaat>. Luettu 18.5.2009.

M. Boxberg Oy. 2000. Raahen seudun matkailun kehittämissuunnitelma vuosille 2000-2005.

Murtovaara, H. 2008. Putte-possu kasvaa Raahessa. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.kaleva.fi/plus/index.cfm?j=735701. Luettu 15.5.2009.

Nousiainen, T. 2009. Turmiollisen maukasta! Raahen Seutu 24.6.2009.

Nousiainen, M. 2009. Yksi paperi puuttuu karavaanarialueesta. Raahen Seutu 18.7.2009. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.raahenseutu.fi. Luettu 18.7.2009.

Nousiainen, M. 2009. Asukasluku kasvussa. Raahelainen 22.8.2009.

Nousiainen, M. 2009. Hovissa alkaa pauke lokakuussa. Raahen Seutu 11.9.2009.

Nygård, T. & Rantatupa, H. & Toivanen, P. & Viita, O. 1995. Raahen tienoon historia osa 2. Raahen kaupungin ja Salon pitäjän eli Saloisten, Pattijoen ja Vihannin historia isonvihan jälkeen 1860-luvulle. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat.

Ojanperä, M. 2009. Kelluva kesämökki. Raahen Seutu 24.7.2009.

Ojanperä, M. 2009. Putella tuhat katsojaa. Raahen Seutu 28.7.2009.

Paulaharju, S. 1925. Wanha Raahe. Kolmas painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Kirjan Kirjapaino. Uusintapainos 2004 Raahe Seura: ProPrint-Laaturapaino.

Pekkateatteri. 2009. WWW-tiedosto. Saatavissa: www.pekkateatteri.com. Luettu 15.5.2009.

Pihlaja, R. 2003. Koulu kasvatti Kallion johtajan. Raahen Seutu 11.4.2003. WWW-tiedosto. Saatavissa: <http://edu.raahe.fi/koulut/lukio/tapahtumat>. Luettu 5.8.2009.

Pirhonen, P. 1971. Pikkukaupungin kaduilta ja kujilta. Vaasa: Vaasa Oy.

Pohjois-Pohjanmaan matkailuopas. 1977. Pohjois-Pohjanmaan Matkailuyhdistyksen julkaisu. Norbothnia / Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliitto. Oulu: Oy Liiton Offsetpaino.

Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategia 2006–2013. Matkailu kasvaa ja kansainvälistyy. 2006. Pohjois-Pohjanmaan liitto. Oulu.

Pussila, J. 2009. Raahen nähtävyys numero 1. Pooki Sanomat 22.10.2009.

Pääkkönen, J. 2009. Raahessa ei nyhkitä laman alla. Oulun ja Lapin kauppakamarilehti 2/2009. WWW-tiedosto. Saatavissa: www oulu.chamber.fi/julkaisut. Luettu 11.9.2009.

Raahelainen 15.8.2009. Vuosien takaa/14.8.1999.

Raahelainen 19.9.2009. Vuosien takaa/19.9.1979.

Raahen kaupungin kunnalliskertomus 1977. 1978. Raahen kirjatyo.

Raahen kaupungin kunnalliskertomus 1987. Kaupunkisuunnittelutoimisto 1988. Raahen kirjatyo.

Raahen kaupungin kunnalliskertomus 1987, tilasto-osa. 1988. Kaupunkisuunnittelutoimisto 1988.

Raahen kaupungin kunnalliskertomus 1995. Kaupunkisuunnittelutoimisto 1996.

Raahen Seutu 14.8.2009. TUL:n vanhan ajan kesä tapahtuma keskiviikkona.

Raahen Seutu 17.8.2009. Vuosien takaa/16.8.1949.

Raahen yleisesite. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.raahe.fi/general. Luettu 15.5.2009.

Reimari. Raahen vuosikirja. 1990. Toimittanut M. Nevala. Infomacs Oy. Raahen Kirjatyo.

Runeberg, F. 1946. Kynäni tarina. Muistoja Runebergista. Juva: WSOY:n graafiset laitokset 1984.

Sanaksenaho, M. 2009. 1800-luvun purjelaivakauden vaikutus Raahen kaupungin tienimistöön. Oulun yliopisto, suomen kielen kandidaatintutkielma. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://edu.raahe.fi/yhdistykset/matkailuoppaat/opastyot/kandintyo> Luettu 15.5.2009.

Snyder, R. 2003. The Optimist's guide to Finland. YRITYSKIRJAT OY. Jyväskylä: Gummerus Printing.

Suomen matkailijayhdistys SMY ry. WWW-tiedosto. Saatavissa: www.matkailijayhdistys.com. Luettu 11.9.2009.

Tilastokeskus. 2009. Vapaa-ajanmatkat kesäkuussa 2009. Julkaistu 30.7.2009. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.stat.fi. Luettu 5.8.2009.

Turunen, E. 2001. Ookko kuullu. Keisarillinen visiitti Raahessa 2.9.1819. WWW-tiedosto. Saatavissa: <http://edu.raahe.fi/yhdistykset/matkailuoppaat>. Luettu 18.5.2009.

Turunen, E. Ookko kuullu. Kuninkaallinen visiitti Raahessa 16.7.1802. WWW-tiedosto. Saatavissa: <http://edu.raahe.fi/yhdistykset/matkailuoppaat>. Luettu 18.5.2009.

Turunen, E. 2009. Museonjohtajan henkilökohtainen haastattelu 26.11.2009. Raahe.

Varpio, Y. 1997. Matkalla moderniin Suomeen. 1800-luvun suomalainen matkakirjallisuus. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 681. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Virrankoski, P. 1973. Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin historia III. Pohjois-Pohjanmaa ja Lappi 1600-luvulla. Julkaissut Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakuntaliittojen yhteinen historiatoimikunta. Oulu: Kirjapaino osakeyhtiö Kaleva.

Vuoristo, K-V. 2002. Matkailun muodot. Kolmas painos. Helsinki: WSOY.

Vähäkangas, K. 2003. Räntätty raaheksi. Tähti se kulukeepi itäselältä maalta. WWW-tiedosto. Saatavissa: <http://edu.raahe.fi/yhdistykset/matkailuoppaat>. Luettu 19.5.2009.

Vähäkangas, K. 2004. Räntätty Raaheksi. Posliinikoirien sallaisuus. WWW-tiedosto. Saatavissa: <http://edu.raahe.fi/yhdistykset/matkailuoppaat>. Luettu 18.5.2009.

Vähäkangas, K. 2004. Ookko kuullu. WWW-tiedosto. Saatavissa: <http://edu.raahe.fi/yhdistykset/matkailuoppaat>. Luettu: 18.5.2009.

Vähäkangas, K. 2009. Pooki flakkaa Iso-Kraaselissa. Raahen Seutu. Kesälehti. 6.6.2009.

Ylkänen, T. 2009. Tilastointi ja tutkimus. Suomen matkailijayhdistys SMY ry. WWW-tiedosto. Saatavissa: www.matkailijayhdistys.com. Luettu 11.9.2009.

